

18
dec 2025

Școala Noastră

Editorial

- Luminători pe bolta neamului

Artă pe hartă

- Iubirea care a biruit moartea

Cu bună știință

- Lumina – Versul din Univers

Zoomzet

- La muzeul satului, sub același soare cu strămoșii

Editorial

2 | Luminători pe bolta neamului

Arta pe hartă

4 | Calea din Lumină

6 | Iubirea care a biruit moartea

8 | Avram Iancu, Magul Apusenilor

12 | *Templul Celui Neîncăput*

13 | *Il Divino* sau despre suferința de a iubi Absolutul

16 | Pronia și *mâna invizibilă*

Cu bună știință

18 | Chimia începe din stele

20 | Lumina – versul din Univers

Gând din comunitate

23 | Iubirea care nu mișcă

Munca și sensul vieții

25 | Nu poți să ai minus 3 mere –
în dialog cu prof. dr. Daniel Ursescu

ZoomZet

33 | Țesătorii vieții

34 | Leagănul

36 | Împreună-lucrare

36 | *Quo vadis, Domine?*

38 | *Argint este pe ape și aur în aer*

42 | Iubirea zidește

44 | Punct de fugă, punct de tihnă

46 | Teologul iubirii – dosar

50 | La muzeul satului, sub același soare cu strămoșii – dosar

55 | Tabara de astronomie – dosar

58 | Balul bobocilor

63 | Galeria de artă LTSTI

Luminători pe bolta neamului

EDITORIAL

Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

Anul 1964 ar putea fi socotit, pe bună dreptate, un an de grație pentru societatea românească a timpurilor respective, mai cu seamă pentru intelectualitatea românească și pentru Biserica Ortodoxă Română, deoarece se întorceau acasă cei care mai aveau acea „acasă”, sau se întorceau în societate cei pentru care „acasă” era un drept pierdut, 3.467 de oameni care urmau să poarte un nume de cinste pentru ei și pentru cei ce le-au înțeles jertfa, sau un stigmat pentru „restul” (fost) **deținut politic**.

Decretul de grațiere nr. 310/ 1964 acordat de puterea politică a vremii elibera din penitenciarele politice românești pe cei care supraviețuiseră anilor grei de temniță și programelor de exterminare aplicate în acestea.

Elita intelectualității românești – oameni de știință, profesori, doctori, filosofi, literați, clerici de frunte ai Bisericii – preoți, monahi și monahii, oameni de stat și politicieni cu renume național și internațional, precum și fruntașii satelor și ai orașelor, la scurt timp, după instaurarea regimului comunist la cârma țării, aceștia au fost arestați, deportați, depozdați de bunurile și de statutul deținut prin muncă și sacrificii. Mulți și-au găsit sfârșitul în locurile de exterminare, în anonim și, pentru a li se șterge urma, numele și valoarea au fost îngropați în locuri tainice, descoperite mai apoi și intrate în memoria colectivă ca „râpa robilor”. O mică parte, dar semnificativă prin valoarea pe care o reprezintă fiecare din cei ce alcătuiau această categorie, prin decretul menționat mai sus, au fost eliberați și trimiși **acasă**.

Voi ilustra imaginea demnă de pus într-o icoană a istoriei neamului ce i-a zămislit și pe care l-au slujit, printr-un exemplu oferit de unul din acești foști deținuți politici. Era

într-o după-amiază, probabil a doua zi după promulgarea decretului, când, la Căminul preoțesc din București – un fel casă de oaspeți a eparhiilor din întreaga țară – se înfățișează un om cu un chip palid, încât aveai impresia că nu mai văzuse soarele de ani buni, îmbrăcat în haine ponosite, încât putea fi asemănat cu un cerșetor și care s-a adresat femeii care era angajată ca îngrijitoare la căminul respectiv: Sunt preot și acum am ieșit din pușcărie; aș dori să rămân în seara aceasta aici, dacă se poate. Femeia respectivă – mărturisește fica dânsei peste ani – îi observă chipul palid, dar senin și liniștit, hainele vechi, dar foarte curate – un om cu o statură demnă de toată cinstea, și îi răspunde afirmativ, spunându-i că a venit acasă, că doar este preot. S-au înclinat în semn de reverență unul în fața celuilalt și femeia i-a cerut binecuvântarea și i-a sărutat mâna. Era părintele Benedict Ghiuș care era călugăr – teolog cu o pregătire de excepție și cu calități teologice, duhovnicești și intelectuale de înaltă ținută – fusese arestat în noaptea de 13 spre 14 iunie 1958, cu întreg lotul „Rugul Aprins”. Din cei optsprezece ani de muncă silnică, la care fusese condamnat, a executat șase, trecând prin temnițele de la Jilava, Aiud și colonia penitenciară Ostrov-Salcia, de unde a fost eliberat. Călugăr fiind, nu avea o casă; avea doar o chilie în care își trăia experiența comuniunii cu Dumnezeu în rugăciune, lecturi și meditații, și o Biserică în care slujea dumnezeiască Liturghie.

Așa s-au întors cei mai mulți dintre preoții și monahii care fuseseră arestați și care au supraviețuit exterminării; la fel și ceilalți deținuți, din celelalte categorii sociale și culturale: foarte slăbiți, bolnavi, săraci, purtând, ca niște stigmatate sfinte, urmele detenției pe trupurile lor firave, în mințile și inimile lor, dar foarte

puternici, mai luminoși și mai întăriți decât atunci când intraseră în penitenciare.

Parcă societatea îi aștepta; poporul era condus de trădători, de „boierii proletari”, de oameni fără Dumnezeu; instituțiile cu greu mai păstraseră dintre cei care cândva fuseseră elite, cei care dădeau tonul și deschideau căi în cercetare, în științe, în literatură, filosofie și chiar teologie; acum locurile erau ocupate de o nouă categorie creată și crescută politic.

Cei ce se întorceau din pușcării nu mai aveau loc; de aceea, se așezau discret, timid, dar hotărâți să rodească în interiorul lor experiența acumulată. În Biserică foștii deținuți se întorceau fie într-o parohie de țară, fie într-o parohie mărginașă a cetății; sau în chilii tănuite prin mănăstirile rămase în picioare, sau prin birourile ascunse și protejate de patriarh. Așa s-a întâmplat cu părintele Dimitrie Bejan, sau cu părintele Arsenie Papacioc, sau cu părintele Bartolomeu Anania; și mă opresc aici enumerându-i pe cei mai cunoscuți de cititori pentru că spațiul editorial nu ar permite să continuăm lista. Alții se întorceau din pustietăți, cum era Sfântul Părinte Cleopa, cu mica lui comunitate ascunsă prin Munții Neamțului.

Deodată, la scurt timp după anul 1964, în loc să se stingă flacăra credinței sau să coboare în bezna necunoașterii, domenii care definiseră ipostaza culturală a unui neam s-au aprins, ca într-un sat când coboară întunericul nopții de iarnă, făclii în toată țara: în sate, în orașe, în mănăstiri și chiar în școli, universități, spitale, biblioteci centrale sau alte instituții.

Așa au început să strălucească acești oameni printre semenii lor; dacă ar fi să enumăr

câteva astfel de personalități duhovnicești care țineau în brațele lor aproape un neam întreg pentru a-l duce către desăvârșirea în Dumnezeu, m-aș referi la părintele Sofian și la părintele Adrian la care se spovedea jumătate de București, la părinții Cleopa, Paisie, Iachint, Iustin sau Elefterie care făceau un bastion al ortodoxiei din Moldova; la părintele Arsenie Papacioc care era receptat ca „duhovnicul duhovnicilor” și a cărui influență duhovnicească nu cunoștea granițe; sau la părintele Constantin Voiescu – mare și inconfundabil duhovnic de cetate; sau la părintele Anania, viitor mitropolit al Clujului care, prin literatura scrisă, prin elocința conversațiilor cultural-spirituale și literare anima adevărata comunitate scriitoricească; sau la marele Stăniloae care-și câștiga aura de cel mai mare teolog al secolului al XX-lea, prin gura unor exponenți ai culturii occidentale, cum ar fi francezul Olivier Clement, iar din vechea Eladă, patrologul Steilyanos Papadopoulos. Între timp, unii au fost trecuți în rândul sfinților, urcând în caledare!

Bolta cerului înstelat este uimitoare nu numai prin apariția și strălucirea lunii și a luceferilor, ci prin splendoarea pe care o oferă toate stelele, mici și mari. Așa au fost cei pe care i-am menționat: luceferi care nu ar fi putut fi văzuți dacă nu ar fi fost și celelalte stele care au răsărit pe bolta neamului, s-au „ascuns” în noaptea polară a persecuțiilor comunist-ateiste, ca apoi să strălucească în inimile și în mințile celor ce i-au cunoscut, dar și ale celorlalți care au fost neștiutori sau indiferenți, prin moștenirea pe care au lăsat-o și pe care noi trebuie să o descoperim, să o asumăm și să o facem lucrătoare.

C A L E A D I N L U M I N Ă

Lucia Alexandra Crăciun, profesor de istorie

În curgerea de zi cu zi a vieții, asaltați de imagini, forme și sunete, rare mai sunt acele momente care ne pot scoate din migala cronofagă cu care robotim la cele ale noastre: treburi, drumuri, îndeletniciri, visuri. Există, totuși, prin noianul sau furnicarul vieții, anumite mișcări, povești și oameni care, uneori, nu doar că ne surprind, ci chiar reușesc să ne cuprindă atenția, văzul, auzul și, mai cu seamă, inima. În mod ideal, și noi devenim, astfel, parte a unei noi uimiri, întemeiată pe acel „ceva” sau „cineva” care fie ne-a mișcat inima, fie ne-a oferit un sens mai profund sau care, pur și simplu, a reușit să arunce puțină lumină pe drumul cotidianului nostru.

Mărturie că întreaga existență a omenirii a fost cuprinsă, la un moment dat, de această uimire – dătătoare de înțelesuri și rosturi –, o reprezintă chiar biografiile neamurilor lumii, cuprinse și, mai apoi, trecute prin botezul luminării. De aceea, nu sunt deloc întâmplătoare cazurile unde întregi popoare își datorează „viața” prin creștinare unui luminător: Sfânta Nina – luminătoarea Georgiei,

Sfântul Patrick – luminătorul Irlandei și mulți, mulți alții care, chiar dacă nu sunt numiți ca atare, au contribuit, în mod decisiv și esențial, la aducerea neamurilor la Cina pascală și la măsura Învierii.

Luminător este și Sfântul și Marele Cneaz Vladimir. Acesta, nemulțumit sufletește de credințele păgâne ale strămoșilor săi, se dedă unui întreg proces de căutare a credinței celei adevărate și primește, în acest sens, în fază inițială, delegații ale bulgarilor musulmani de pe Volga, ale khazarilor mozaici din Caucaz și ale nemților din regatul romano-german, dar nici una dintre aceste credințe nu i se pare potrivită pentru poporul său. Cneazul decide atunci să trimită emisari pentru a se interesa de practicile și credințele regatelor vecine. Ajungând la Constantinopol, boierii-emisari sunt conduși la Catedrala „Sfânta Sofia”, în timpul săvârșirii Sfintei Liturghii. Cronicarul Nestor notează că, la întoarcere, aceștia i-au relatat conducătorului lor măreția pe care au trăit-o la Constantinopol: *Și ne-am dus la greci și ne-au dus acolo unde ei se închină la Dumnezeu lor și nu știam dacă ne găsim în cer sau pe pământ; căci pe pământ nu se găsește o atare privesc, nici o atare frumusețe. Nu suntem în stare să vă povestim, dar un lucru știm – că acolo Dumnezeu locuiește în mijlocul oamenilor și slujba lor este mai minunată decât în oricare altă țară.*

În consecință, Vladimir răspunde solicitării venite din partea lui Vasile al II-lea Macedoneanul, basileul Imperiului Roman de Răsărit, și îl sprijină pe acesta în confruntarea cu aristocrația bizantină revoltată. Atunci când, însă, o cere în căsătorie pe Ana, sora basileilor Vasile al II-lea și Constantin al VIII-lea, este refuzat, deoarece nu era posibilă căsătoria

unei prințese din familia imperială, născută în camera de purpură, cu un conducător barbar, decât dacă acesta ar fi acceptat Taina Botezului. Iar Vladimir a zis „Da” chemării lui Dumnezeu, prin chemarea inimii: *Eu am iubit credința voastră din vremea aceea, când cei trimiși de mine să cerceteze felurile credințe au fost și la voi și ne-au spus cu de-amănuntul că este mai bună credința voastră decât toate credințele și slujirea cu care slujiți Dumnezeului vostru este mai aleasă decât a tuturor popoarelor. Deci voiesc a primi credința voastră.* Ajungând la Herson, Ana, însoțită de arhiereul Mihail, de numeroși preoți și de reprezentanți ai Bizanțului, l-au găsit pe Vladimir orbit și îndoindu-se de gândul și dorința sa de a mai primi botezul creștin, crezând că orbirea a primit-o ca pedeapsă din partea zeilor. Arătându-i că aceasta este cea din urmă piedică în calea creștinării sale, prințesa porfirogenetă îi spuse: *De voiești să fii sănătos și să vezi cu ochii, primește Sfântul Botez degrabă, căci în alt mod nu te vei izbăvi*

de orbirea ta. Iar de te vei boteza, te vei mântui nu numai de orbirea trupească, ci și de cea sufletească! Astfel, Vladimir a fost botezat, în anul 988, primind numele de Vasile și făcându-se sănătos cu vederea.

În același an, cneazul rus a poruncit distrugerea idolilor și, potrivit *Cronicii lui Nestor*, și-a exprimat dorința ca poporul său să se boteze: *Oricine, bogat sau sărac, cerșetor sau lucrător, dacă nu va veni mâine la fluviu pentru a se boteza, va cădea în dizgrația mea. Auzind aceste vorbe, poporul veni cu bucurie, veselinindu-se și zicând: Dacă religia aceasta n-ar fi bună, n-ar fi îmbrățișat-o prințul și boierii.* A doua zi, poporul s-a adunat la Nipru și, în timp ce oamenii au intrat în apă, *unii până la gât, alții până la piept, preoții citeau rugăciunile; și era o mare bucurie în cer de a vedea atâtea suflete mântuite. Iar diavolul zicea gemând: nenorocitul de mine, iată-mă gonit de aici; eu credeam că m-am stabilit aici, fiindcă apostolii nu au propovăduit și poporul acesta nu știa nimic despre Dumnezeu; eu mă bucuram de cultul ce mi se aducea și acum iată-mă învins de cei neștiutori!*

Deși izvoarele și cronicile istorice nu consemnează decât lapidar figura porfirogenetei Ana, acoperind doar biografia cneazului, aceasta a purtat o mare însemnătate pentru munca de propovăduire și de aducere a poporului nou-creștinat la cunoașterea Luminii și Adevărului Revelat, prin numeroasele biserici și școli construite de-a lungul domniei soțului ei. Mai mult decât atât, însăși taina nuntirii celor doi – ea, stea imperială, lumină a Bizanțului și el, stăpânitor mărit, dar păgân-neluminat – ne arată că iubirea dintre oameni este înnoitoare și izvor al veșniciei, iar atunci când este pusă în slujba Adevărului poate chiar să ducă la împlinirea istorică a unui popor.

Iubirea care a biruit moartea

Cornelia Miron,
profesor de limba română

Literatura universală a fost, încă de la începuturi, preocupată de marile frământări existențiale (dacă nu cumva chiar datorită lor s-a născut), de acele aspecte care dau sens trecerii noastre prin viață, în jurul cărora se concentrează întreaga energie umană. Fie că ne referim la tema prieteniei sau la aceea a familiei, la tema destinului sau a copilăriei, textele literare au exprimat, prin abordări diverse, gândurile ce au bântuit cu recurență mintea scotocitoare a omului treaz și veghetor. Un fir insesizabil care le leagă pe toate, care le dă coerență și direcție, pe care îl căutăm intuitiv, însetați și dezorientați uneori, este firul iubirii – trăire omniprezentă în absența căreia existența devine incompatibilă cu viața, căci ce fel de viațuire poate fi aceea în care nu te călăuzește lumina iubirii, de orice natură ar fi ea – iubire de aproapele, iubire de frumos, iubire de Dumnezeu...?

Cuplul de îndrăgostiți i-a inspirat pe marii scriitori să creeze lumi ficționale în care principiul ordonator este iubirea: Orfeu și Euridice, Ulise și Penelopa, Tristan și Isolda, Romeo și Julieta, Lancelot și Guinevere, Dante și Beatrice, Elizabeth și Darcy sunt astfel de exemple emblematice. În literatura română descoperim sentimente tulburătoare în textele lui Liviu Rebreanu (*Adam și Eva*), Mircea Eliade (Allan și Maitreyi), George Călinescu (Felix și Otilia), Garabet Ibrăileanu (Emil Codrescu și Adela). Ne regăsim în aceste tensiuni, adolescente sau mature? Este aceasta măsura iubirii pe care o dorim ca etalon? Este posibilă iubirea aceea *care mișcă sori și stele*, care te înalță și te inspiră, care te

metamorfozează?! Și, dacă acest tip de iubire este atât de rar în literatură, cât de plauzibil este să îl găsim în plan real, în universul concret?

Căutând în miezul celor mai cunoscute perechi din spațiul socio-cultural, nu este prea greu să ne deznădăjduim, să cădem în plasa scepticismului contemporan, care dăruie, aproape cu satisfacție, speranța că există nu doar iubirea aceea pătimășă, apăsătoare, răscolitoare, ci și iubirea nobilă, ce devine permanentă succesiune de trepte înălțătoare, tocmai prin greutățile și provocările inerente existenței firești. Și, totuși, am găsit! Am găsit o poveste în care sentimentele cresc frumos și se maturizează, o iubire pământeană, cu senzualitate și cumințenie, deopotrivă cu îndoieli și încredere deplină, cu timp și fără timp, cu viață și cu moarte. Am aflat-o la Dinu și Cornelia Pillat.

Cunoscându-se de tineri, studenți la Facultatea de Litere și Filosofie, Dinu Pillat și Cornelia Filipescu s-au descoperit în iubirea lor, s-au lăsat șlefuiți de ea chiar de la început, puțin stânjeniți de disonanța dintre trupurile fragede și sufletele ce căutau cu ardoare așezarea și temeiul. Scrisorile cuprinse în volumul *Biruința unei iubiri*, îngrijit peste ani de fiica lor, Monica Pillat, dau imaginea unui început suav care anticipează o mare întâlnire: *Nu știi dacă îți dai seama de clipele de plenitudine și euforie pe care mi le-ai dăruit. (...) Aș dori însă să cunoști toate acestea, aplecându-te asupra mea ca asupra unei fântâni în limpezimea căreia ți-ai desluși chipul integral*, mărturisește Dinu. Distanța îi încearcă și îi ajută să își confirme trăirile, să crească

și să înțeleagă. Iubirea lor nu este din sfera senzaționalului, ei nu simt coborând iubirea din înălțimi la îndemâna lor, ci se deschid urcând spre iubire și, sprijinindu-se pe verticalitatea celui alt, ating acel grad de transfigurare, încât sentimentul să poată rodi, astfel că nu mai trăiesc ei, ci iubirea lor trăiește în ei: *Un anumit aspect al iubirii se refuză cuvintelor. (...) Acest aspect ține de maturitatea iubirii noastre, de solidaritatea ei unitară în fața vieții care ni se deschide în față, de conștiința unei ecuații împlinite într-o lume în care mai toți întruchipează doar simple semne răzlețe* (Dinu Pillat).

Inculpat în așa-numitul „proces al intelectualilor”, în „lotul Noica-Pillat”, pentru romanul care ar putea mărturisi prin sine nevinovăția autorului, Dinu rămâne ancorat în certitudinea sentimentelor lui: *Cred acum în durată iubirii noastre și în împlinirea ei definitivă, așa cum credeau odată Magii în steaua de la Betleem*. Scrisorile lor au continuat să fie comunicare și cuminecare în vremurile tulburi, firescul devenind prețios, iar realitatea răsturnându-se neprielnic.

Timpul și moartea, acești crânceni dușmani ai iubirii, nu reușesc să spulbere dragostea lor statornică și autentică: *Ce contează pentru noi doi dacă a trecut o zi sau dacă au trecut sute de ani, când rezultatul e același!* (Nelli). Eliberat din închisoare, dar păstrat mereu în umbră și permanent nedreptățit, dezarticulat ca voce creatoare, Dinu rămâne în albia neclintită a Adevărului pe care, trăindu-L, îi devine viață: *Să ne iertăm amândoi faptul că au putut să existe uneori momente când s-a întâmplat să uităm miracolul întâlnirii și mai apoi pe cel al regăsirii noastre, că a fost posibil câteodată să fim străini sau singuri unul cu altul, când ne-am fost dați unul altuia într-o opțiune de absolut al vieții, care exclude de la sine orice extincție*.

Sfâșiata de existența fără el, după plecarea lui Dinu în ceasul de apoi, Cornelia dă mărturie că *există dragoste dincolo de mormânt*, căci cum se poate altfel când ființa lui era integrată și impregnată în sufletul ei!

Continuă să scrie și să povestească despre marea ei iubire, nu pentru a se asigura că nu îl uită, ci pentru a reîmprospăta permanent mișcarea sufletului lui în labirintul ei lăuntric, la capătul căruia așteaptă împreună-veșnicia.

Am vrut, așadar, să găesc oglindirea Maicii Domnului care, prin renunțarea totală la sine, prin iubire, a primit să fie calea datorită căreia avem posibilitatea mântuirii, a odihnirii eterne în dragostea lui Dumnezeu; am dorit să aflu o fărâma din iubirea care l-a făcut pe Hristos să ne îmbrățișeze deplin, întinzându-și mâinile pe lemnul crucii. Și am găsit-o! Iar din locul în care m-a condus această descoperire am putut să văd Iubirea.

*Mi-ai luat clipa amară
Pe dimineață, pe seară
Și, despicând-o în două,
s-a născut o lumină nouă.
Un univers, o lume,
O fericire fără nume,
O stea pe întinderea pustie,
Fata mea, cu miros de iasomie,
Pentru viață, pentru dragoste, pentru veșnicie.
(Soției – Dumitru Onica)*

Avram Iancu, Magul Apusenilor

Ego tibi ut videas quam vitae sit illis corpus qui magnam petunt gloriam!

Eleonora Iordache,
profesor de istorie

A fost odată, în zorii înfiripării cetății eterne a Romei, în veacul al șaselea înainte de Hristos, un tânăr luptător, pe numele său Gaius Mucius. Pe vremea aceea, iubirea, care mișcă sori și stele, încă sorbea în taină din a zărilor genune, așteptând să se prefacă în trup și suflet, iar oamenii, sub ea, își împărțeau dreptatea cu ocaua. Gaius ceru votul urbei să mântuie cetatea de asaltul amăgitor al trupelor etrusce. Cu acordul senatorilor, luă un cuțit, îl tăinuî adânc în baierile mantiei nevârstnice și se încumetă să verse sânge în miezul taberei dușmane. Avântul romanului curmă viața secretarului regal ce face împărțeala salariilor în numele regescului însoțitor. Prinsul, ne spun istoricii, „insuflă groază celor din jur, prin uitătura cruntă” și își pedepsește mâna dreaptă, pentru stângacea și nechibzuita-i biruință, aruncând-o în foc, privind la regele etrusc și glăsuind: „Privește ce puțin preț pun pe trupul lor acei care caută să se jertfească, arzând în viață pentru mărețe idealuri!” Atunci, regele și-a eliberat prizonierul și a întors armata de la poarta Romei.

Țara Moșilor... La poarta ei, văi blânde învelesc după putere înălțimi de stâncă spartă, se-aștern și curg în crânguri desfrunzite, foșnitoare. Piatra oblojită tace, înghite de veacuri, tăinuind în pivnicerele pământului cântecul atâtor păsări pieritoare, bocetul apelor, pasul apăsător de opincă moțească cu gurgui rotat. Din ele își hrănește stânca zborul, se-nalță zidit în trepte aprige, ceruite spre zările arzânde, ca să slobozească obida moșilor Tatălui Ceres. Făcut-a, astfel, Domnul bun pe moși, după chipul și asemănarea rugii: ei au statură înaltă, cu straie albite în apele

repezi ale muntelui; cămășile tivite îngrijit se-adună în clini darnici la piept, în barbare țesute cu fir iute de mătase, iar cingătorile late pe care voinicii locurilor le numesc șerpăre ascund de ochii hulpavi ai stăpânirii cuțitul, barda, undrea sau, la vremuri aprige, pistolul. Deasupra profilului vulturesc al nasului lucesc rotind în unde negre, adânci, priviri dârze de Hori, Crișeni și Cloști, istorisind în fluier povești din zorii veacurilor mijlocii, când neamuri străine, ițite din înălțimile Uralilor, iscodesc Ardealul, lăsând ca măturie-n cronici însemne despre apele sale repezi, frumos curgătoare, despre aurul și sarea din adâncuri și îl înstăpânesc. Străinii au scris, dar ei, moșii, așa au pomenit acele locuri, din neam în neam, de când la începuturi ziditu-s-a în stânca Apusenilor romanul.

Avraam, părintele neamurilor, a împrumutat numele său unui mugur moțesc, ivit pe lume în al douăzeci și patrulea an al veacului al XIX-lea, în casa lui Alexandru și a Mariei, din Vidra de Sus, pe valea Arieșului. Boțul de humă s-a plămădit în vatra satului. Îmbunat în blide bătrânești, primenit la gura focului de poveștile moșilor despre visurile de libertate ale moșilor, Avram își scotea tovarășii de joacă prin fereastra casei, „liberându-i”, ca să le istorisească pe îndelete înțeleșurile aflate de la bătrânii satului. Apoi dispărea străbătând potecile munților, până când părinții, bieții, înspăimântați de lipsa feciorului și de căutătura lui pribeagă, atât de străină de jocul copiilor de-un leat, îl aduceau la matcă, până ca noaptea să se prefacă într-o nouă zi... Își potoli pruncul zvâcul doar la chemarea buchilor pe care a învățat a le desluși cu un dascăl din sat, apoi la școala primară din Câmpeni și, mai târziu, în gimnaziul maghiar din Zlatna. Dacă cele mai bune note de astăzi s-ar desprinde din numărători și s-ar îmbrăca în cuvinte, „Eminens” ar fi însemnul mugurelui moțesc care răspânda în jurul colegilor maghiari sentimente de admirație pentru muncă, zel și, mai presus, pentru demnitatea ce o păstra rădăcinilor sale românești. La Cluj urmează filosofia și dreptul și înființează „Aurora”, o societate studențească pentru deșteptarea românilor.

În vremea aceasta, în Ardeal, iubirea oamenilor se opri din a muta munții sau a clătina dealurile. Principele Gheorghe Rákóczy I a socotit să cheme pe nobilii maghiari, sași și secui, încă din anii 1635–1646, în rândul națiilor privilegiate, iar pe români să îi „sufere” atâta vreme cât se poate. Și, ca și cum nenorocul acestor suflete nu fusese îndeajuns hrănit cu fierea și amarul legilor străine, grofii, în vremea Iancului, au hotărât să piară cu totul orice seminție ce nu se ridica la rangul privilegiat al viniturilor nobiliare. În 1842, Dieta de la Cluj votează legi care includeau obligația tuturor instituțiilor, inclusiv biserica, de a învăța limba maghiară în decurs de 10

ani; copiii trebuiau crescuți în cămine cu învățători maghiari, iar soarta țăranilor iobagi se înrăutățește.

În zadar împărăția austriacă lăsase liber românilor cuvântul. În 1838, sub îndrumarea lui George Barițiu, apărea la Brașov prima „foaie” românească, un ziar despre idealuri de neatarnare – sub sabia grofilor, din strânsătura fireturilor aurii, de la înălțimea penelor de struț ce împodobeau mărimile nobiliare, se stinge, sugrumat, avântul. În anul 1848, maghiarii cer Imperiului Austriei propășirea națiunii lor. Sub aripa mișcărilor liberatoare ale Europei, ungurii doreau ca țara lor să înghită tot Ardealul. Între români, Barițiu rămâne optimist; un mare istoric spunea despre el că libertatea cuvântului și libertatea de adunare îi păreau tot atât de firești „ca pâinea și apa”. Simion Bărnuțiu îndemna la prudență și mijloace constituționale. Nici ei și nici Andrei Șaguna nu credeau că ideile despre libertate puteau să fie coborâte la talpa țării. Dar Iancu și studenții Aurorei se îndreaptă către munți cerând norodului să se adune la Blaj, căci doar „Acesta este modul prin care putem compune o cerere în numele tuturor românilor și cu aceasta suntem datori patriei și națiunii, ce de nu vom face, vom deveni necredincioși țării, domnitorului și națiunii noastre; ne va timbra istoria, ba ne vor binecuvânta ori blestema strănepoții, după cum ne vor fi faptele!”

Și, dacă ați ști cum trimișii Iancului erau amenințați cu spânzurătoarea, arestați, torturați, cum moșii erau siliți nu numai să se împotrivescă Iancului, și să se înscrie în gărzi „naționale” ungurești și să jure pe legi ce le-ar fi semănat pieirea, cum ziarele vremii înfierau mișcarea moșilor, cerând starea de asediu și armatele guvernatorilor cutreierau spre prinderea capului celor ce se vedeau chemați, ucigând netrădarea, cum, mai abitur, auzind cuvintele Iancului, pui de lei ieșeau din vetre scuturându-și pieptul ca să poată să se umple de iubire de neam și limbă, cu certitudine ați înțelege cum a sporit dragostea pentru Avram

Iancu: „De astăzi înainte, numai de mine și de Împăratul să ascultați!” Și așa s-a întâmplat: din desigurul codrilor, zicerile Iancului deveneau lege și se împlineau întocmai.

„Acum e timpul pentru Dumnezeu! Români – acum e timpul! Nu mai întârziati, nu vă mai lăsați în starea apucată de la moși!... Cereți înainte de toate ștergerea iobăgiei (...) cereți respectarea limbii voastre celei românești... Sărmanii de noi! Nouă românilor altă moștenire nu ne-a rămas de la străbuni, afară de singura, dar singura limba, acest neprețuit tezaur al națiunii românești. Limba, fraților români, ascultați – limba – această limbă străveche în care Enea a salutat pe Lavinia, această limbă (...) ca și națiunea română, are o putere fermecătoare, această limbă pe care o aseamănă un român cu un munte, peste care atâtea seminții străine n-au putut străbate ca să ne absoarbă – această limbă dulce, melodioasă, o iubiți, o prețuiți, o păstrați ca străbunii noștri – mai presus de toate; iubirea, prețuirea limbii voastre să nu aibă margini; așa s-o iubiți, încât atunci când veți muri să mai rămână încă în voi o scânteie – această scânteie din urmă să fie limba cu care ați putea ațâța încă o dată flacăra vieții în voi!”

Aprilie 1848, Duminica Tomei, la Blaj. Armatele guvernatorului maghiar pun bani grei pe capul Iancului și nu cred până nu văd cum baierile văilor se desfac. Opincile Ardealului curg scuturate de obidă, din munte coboară moșii. Patru mii de românii sunt gata să își înfrunte mormintele. Se așază în ordine, cu privirile însetate de lumină. Sunt munți și râuri de oameni amuțiți de un fior, când Iancu, în mijlocul lor, se-ndreaptă cu pas mare, adăstat, spre ușa catedralei. Plumbii armatelor maghiare amortesc. Clopotele bat izbăvitor. Se scriu condițiile unei noi adunări, pentru luna mai. În inimile celor prezenți sădise Avram Iancu credința în dreptatea cauzei lor, dar și cumpătare,

încredere în mințile luminate ale Ardealului românesc.

Mai 1848, la Blaj, 40.000 de români se strâng uniți a doua oară; veneau din toți răunchii Ardealului, din Banat și de la Tisa. Un ofițer ungur vorbea despre „ceva în ființa Iancului... o ținută inaccesibilă camarazilor săi, o grandete și o dibăcie pentru care e numit „Craiu” de către aderenții săi care îl adorau ca fermecați.” Din crupa șei Iancului, din ținuta sa demnă, din statura ostășească ce amintea de vechile centurii romane se naște conștiința națiunii române pe care Simion Bărnuțiu o formula astfel: „Datoria națiunii române este aceea de a-și proclama libertatea și independența, de a declara că pe viitor nu se va mai considera obligată decât prin legile la a căror elaborare și adoptare va participa ea însăși, prin reprezentanții săi aleși, după drepturi și cuviință.” Adunarea de la Blaj jură credință „împăratului, patriei și națiunii române”. Maghiarilor și sașilor li se spunea că „o țară sau o patrie numai atunci poate fi fericită când leagă o iubire dinăuntru pe orice flu către ceilalți fii ai ei, care iubire insuflându-i și povățuindu-i pe toți, îi face ca să fie toți numai unu”.

Dieta de la Cluj votează unirea Ungariei cu Transilvania. Împăratul încuviințează, dar mai apoi, relațiile dintre unguri și austrieci se rup. Începe revoluția maghiară.

În Transilvania, trupele de grăniceri români sunt silite să treacă în armata ungară. La Mihalț, țărani români trag podul mobil de pe apele Mureșului, astfel încât armatele secuilor să nu poată să intre în sat; soldații deschid focul fără avertisment. Țăranii cad. Din sângele lor, amestecat cu țărână se ridică oastea Iancului. Lemnul pistoalelor își aduce aminte de trunchiurile codrilor, iar cremenile de crestele munților unde își primeneau scânteia. Cetatea Iancului sunt Apusenii. În septembrie, la Blaj, a treia oară, Barițiu nota: „de ar fi cutezat vreun cărturar român să zică

poporului: stați, mai așteptați, cereți mai întâi de la guvernul comisiune și satisfacțiune pentru sângele vărsat... poate nici n-ar mai fi ieșit viu de acolo”. Armata austriacă este alungată de unguri din Ardeal. 25.000 de români, căci atât de mare ajunsese armata lui Avram Iancu la începutul anului 1849, țin însă piept spaimelor maghiare și slujesc cu osebită hărnicie Împărăția. Își apărau cu siguranță nevoile și neamul și, acolo unde Împărăția dăduse greș, Avram Iancu a reușit să înfrângă decisiv armatele maghiare, la Fântânele, la 6 iulie 1849.

În 1850, Avram Iancu pleacă la Viena. Nu împlinise 30 de ani când împăratul Austriei îi oferea crucea din aur pentru serviciu credincios, dar Iancu refuză cerând drepturile românilor: *Axios!* strigară cu ecou înălțimile Zarandului. În 1851, prefectul poliției vieneze caută să vadă dacă Iancu și-a preschimbat părerea: *Dignus est!* se auzea mocnind, Trascăul. În 1852, Împăratul însuși descinde în Țara Moșilor, dar Iancu nu este să se plece. Doar apele Mureșului îngână curgând:

Din codri pe plai în vale,
Venea un voinic călare,
Falnic și viteaz fecior
Craiul mândru-al munților...

Pe pământ, împăratul austriac l-a arestat. Din ceruri, Împăratului îi veni atunci să strige: *Vrednic este!*, căci Iancu își iubea poporul și iubirea lui mișcase munți și sori și deopotrivă alte stele!

În numărul acesta, dragi copii, v-am povestit istoria unui om care a trăit cam tot atât cât a murit, Măria Sa, Preasfântul Brâncoveanu, și în amintirea lui eu vă propun ca, până la apariția următorului număr al revistei noastre, să ne înființăm o parolă, să trecem de poarta salutului pe holurile școlii cum treceau moșii de poarta munților, cetatea lor. Astfel, dacă v-a plăcut povestea Iancului, când ne vedem, de voi veți zice „Sus, sus, sus, la munte sus!”, eu am să vă răspund „Sus, sus, sus, române, sus!” și poate ziua ne va fi mai drăgăstoasă...

Templul Celui Neîncăput

Andreea Avram,
profesor-învățător

O, Marie, Maică Sfântă,
Steaua lumii cea prea blândă,
Tu L-ai născut pe Cel slăvit,
Pe Domnul lumii, Cel iubit. – Colind

„**E**lanul și puterea mult pătimirii stă în lacrimă” – spune Ava Siluan, iar în taina Maicii Domnului se adună întreaga frumusețe a acestei lacrimi, a iubirii care se dăruiește deplin lui Dumnezeu și care, prin smerenie, devine putere.

Fecioara Maria este cea dintâi ființă omenească ce a răspuns desăvârșit iubirii dumnezeiești. În ea, umanitatea și dumnezeirea se întâlnesc, prin curăția inimii și prin ascultarea deplină de voia Tatălui. Ea este icoana ființei umane, așa cum a gândit-o Dumnezeu: liberă, smerită și plină de har.

În clipa Bunei Vestiri întreaga creație stă în tăcere, așteptând răspunsul Fecioarei. Cuvântul îngerului Gavriil, „Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!”, a fost întâmpinat de smerenia și libertatea unui „Fie mie după cuvântul tău”. Acest răspuns a unit libertatea omului, care l-a ales pe Dumnezeu din toată inima, cu voia Lui. În el se descoperă taina iubirii care „mișcă sori și stele” – iubirea care nu se teme să dăruiască, iubirea care nu cere, ci primește în tăcere, iubirea care lucrează mântuirea lumii.

Prin smerenia sa, Maica Domnului devine „Templul Celui Neîncăput”, Poartă prin care Dumnezeu intră în lume.

De la Buna Vestire până la Nașterea Mântuitorului, viața Fecioarei Maria urmează o cale de tăcere și de slujire, o cale a iubirii lucrătoare. Nu găsim în ea

nicio umbră de îndoială, ci doar o statornicie și încredere deplină în voia lui Dumnezeu.

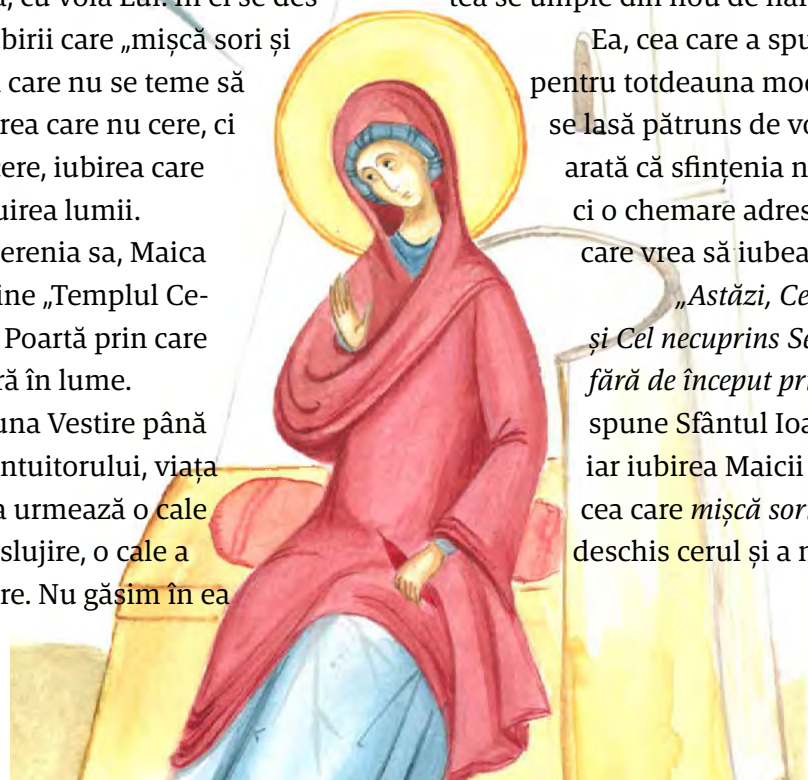
În drumul spre Betleem, în lipsa unui loc unde să nască, în frigul și smerenia peșterii, Maica Domnului rămâne plină de pace. Ea arată că iubirea adevărată nu are nevoie de recunoaștere, ci de dăruire. Prin tăcerea ei, lumea aude glasul mântuirii.

Maica Domnului a primit voia Tatălui și a făcut din propria libertate un altar al ascultării. Aceasta este adevărata libertate despre care vorbesc Sfinții Părinți: nu libertatea de a face ceea ce vrem, ci libertatea de a iubi ceea ce voiește Dumnezeu.

Când Pruncul Iisus se naște, cerul și pământul se bucură. În ochii Maicii Domnului strălucește lumina unei iubiri negrăite, aceeași iubire care a dat viață lumii. Nașterea Domnului nu este doar un eveniment istoric, ci o revelație a iubirii dumnezeiești. În brațele Maicii, Dumnezeu devine copil, iar umanitatea se umple din nou de har.

Ea, cea care a spus „Fie!”, rămâne pentru totdeauna modelul omului care se lasă pătruns de voia divină. Viața ei arată că sfințenia nu este o excepție, ci o chemare adresată fiecărui om care vrea să iubească până la capăt.

„Astăzi, Cel Ce este, Se naște și Cel necuprins Se lasă cuprins, Cel fără de început primește început” – spune Sfântul Ioan Gură de Aur, iar iubirea Maicii Domnului este cea care *mișcă sori și stele*, cea care a deschis cerul și a născut Mântuitor.

Cristinela-Victoria Cîrtog,
profesor
de științe
socio-umane

Il Divino sau Despre suferința de a iubi Absolutul

Iubirea este aripa dăruită de Dumnezeu
sufletului ca să urce până la El,
Michelangelo Buonarroti

u greu îmi pot imagina vreun alt subiect mai interesant ca iubirea și mai motivant pentru o persoană care își propune să reflecteze asupra condiției umane, în general, și a sensului vieții omului, în special. Un subiect ce nu poate fi tratat vreodată exhaustiv, în mod evident, poate și pentru că iubirea nu are origini omenesti, ci divine. Dacă eu cred că Dumnezeu este Iubire, așa cum minunat ne revelează Sfântul Apostol Ioan în evanghelia sa, mă întreb, în chip justificat, cum poate cineva să scrie sau să cunoască ceva despre Iubire?

În căutarea unui posibil răspuns, am ales să mă opresc (nu întâmplător aici și acum) asupra unui geniu incontestabil al Renașterii italiene, căruia omenirea îi datorează enorm din punct de vedere cultural, astăzi și mereu: Michelangelo Buonarroti (1475-1564) și asupra iubirii sale arzătoare pentru artă și pentru frumos. Spirit profund, introvertit, un singuratic, cu un temperament melancolic, înzestrat cu o pasiune și cu o putere de muncă ce nu au cunoscut limite, cu un talent precoc ieșit din comun, Michelangelo își merită pe deplin titulatura care i s-a acordat, aceea de *Il Divino*, referitoare la chemarea pe care

a resimțit-o, încă de mic copil, către aceste arte. Odată cu formarea sa, artistul și-a creat un stil aparte, absolut distinct de tot ceea ce exista până atunci, materializat în precizia reproducerii personajelor și excepționalul lirism degajat de eroii operelor sale. A fost un creator care a reușit să dea un sens propriu ideii de adevăr în arte, să redefinească valorile și principiile acesteia pornind de la propria sa viziune artistică, filozofică și teologică. Opera sa este rodul extraordinar al unei sinteze copleșitoare între teologia creștină și neoplatonismul Renașterii, fiind în contact direct cu importante cercuri intelectuale ale vremii. Găsim în opera sa vastă multiple influențe filozofice asupra cărora am găsit necesar să accentuez, în primul rând, pe cele de inspirație platoniciană, prin interpretarea dată de filozofii neoplatonicieni ai Academiei din Florența, sub patronajul familiei de Medici, în special al lui Lorenzo de Medici, supranumit *Magnificul*. Foarte apropiat de filosofii Marsilio Ficino (1433-1499) și Giovanni Pico della Mirandola (1463-1494), Michelangelo preia ideea frumuseții ca reflex al divinului și o transpune în sculpturile sale, frumusețea corporală nefiind decât o manifestare a frumuseții spirituale și a

perfectiunii divine. Astfel, trupul omenesc devine simbol al spiritului divin și se observă cu ușurință în operele sale tensiunea pe care a reprezentat-o magistral între materie și spirit, ilustrând ideea neoplatonică a eliberării sufletului din carcera corpului. Îndirect oarecum, se observă, totodată, și influența lui Aristotel, gânditorul antic care avea să pună mare accent pe observația directă a lumii naturale, orientare empirică ce avea să influențeze cultura Renașterii în ansamblu. Sculpturile și frescele sale redau corpul uman cu o extraordinară fidelitate structurală, nu doar estetică, ci și funcțională: fiecare mușchi, tendon, articulație spun ce poate face corpul. Este prezent aici hilomorfismul aristotelic, forma ca actualizare a potențialului; materia (*hyle*), considera Aristotel, își atinge adevărata natură atunci când își realizează forma (*morfe*). La Michelangelo aceasta devine chiar viziune artistică. Dorința de a înțelege perfect corpul omenesc l-a determinat să studieze minuțios, științific trupul, depășind limitele artistice ale vremii sale, ajungând la o asemenea cunoaștere profundă a anatomiei umane ce se va reflecta ulterior în capodoperele sale. *David*, *Pieta*, picturile de pe tavanul Capelei Sixtine și alte lucrări ale sale reflectă

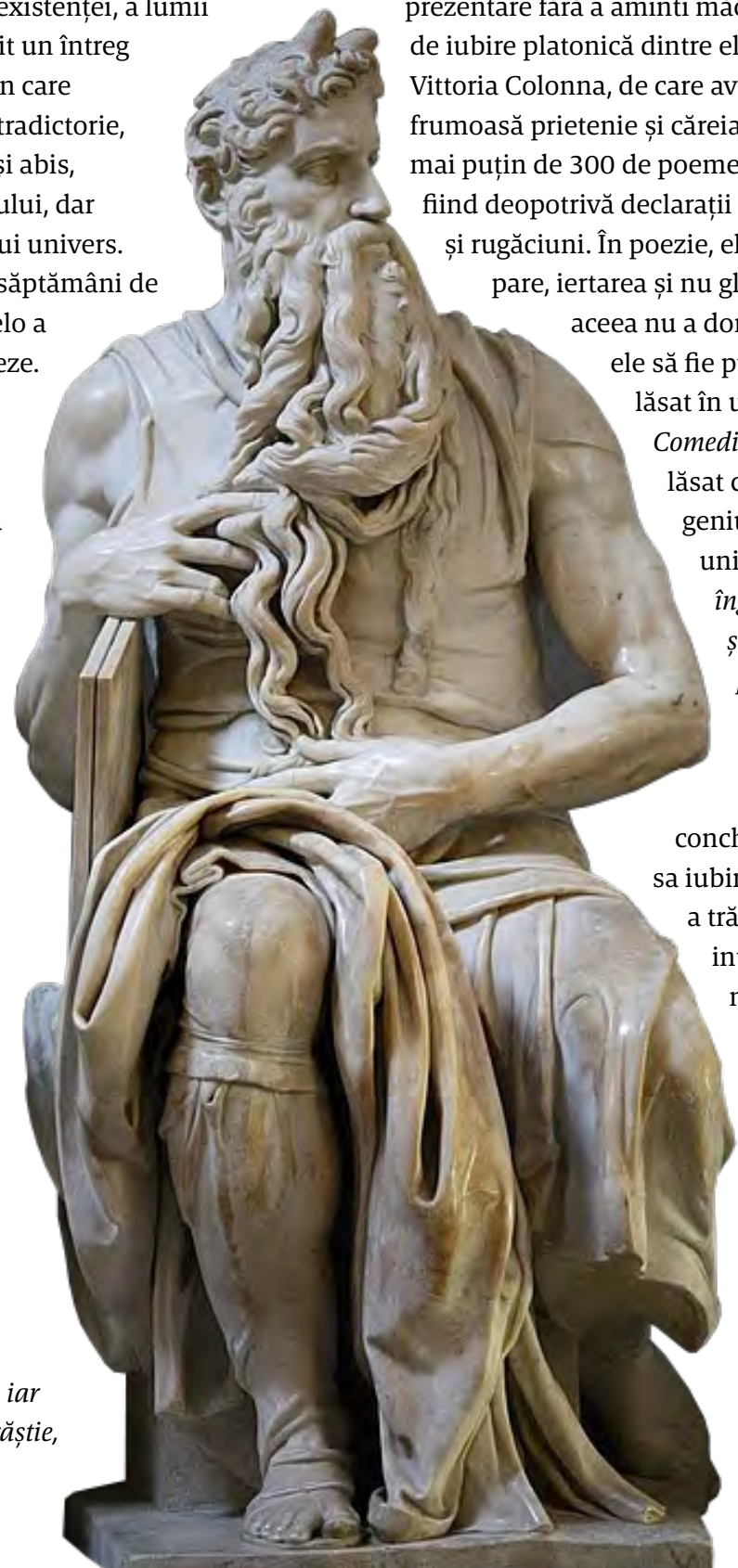
însuși mărturisirea în scrisorile târzii: *Pictura m-a epuizat. Arta m-a înșelat. Doar credința oarbă mi-a mai rămas*. Însă, cel pe care pur și simplu l-a venerat este autorul *Divinei Comedii*, Dante Alighieri (1265–1321), pe care îl considera un profet al adevărului divin și un simbol al geniului italian; acest lucru se poate observa cu precădere în reprezentarea Judecății de Apoi, în care se reflectă structura morală și teologică a Divinei Comedii: vedem separarea celor mântuiți, care urcă spre cer, de cei damnați, care sunt târați în iad, o reprezentare a justiției divine descrise poetic în *Infernul*. Fresca lui Michelangelo este o minunată sinteză între poezie și pictură, între cuvânt și imagine, între uman și divin.

Printre capodoperele care i-au definit geniul, *Pieta* ocupă un loc aparte între preferințele mele. Aflată în Bazilica San Pietro din Vatican, această capodoperă este realizată înainte de a împlini vârsta de 25 de ani, sculptată în marmură de Carrara, care o întruchipează pe Fecioara Maria, copleșită de durere, ținând în brațe trupul fiului său, Iisus Hristos, coborât de pe cruce. Lucrarea a fost impresionantă, emoționantă atunci (dar și acum), pentru că nimeni nu

interesul pentru formă ca expresie a funcției și pentru armonia organică a naturii, îmbinând idealul platonician de frumusețe cu observația empirică de inspirație aristotelică. Influența augustiniană joacă și ea un rol important în ceea ce privește dualitatea suflet-corp, în operele târzii, precum *Pieta rondanini*, sau în frescele *Judecății de Apoi*, unde se simte meditația augustiniană asupra păcatului, grației divine și mântuirii. Așa cum el

sculptase așa până la el, nimeni nu pusese asemenea suferință în marmură. Cred că, prin absurd, dacă Michelangelo n-ar mai fi creat nimic altceva, această singură lucrare ar fi fost îndeajuns de grăitoare pentru geniul și sensibilitatea marelui artist.

La o privire mai atentă, găsim și o întreagă filozofie existențială în lucrările sale. Personajele sunt tensionate, triste, duc pe umeri povara existenței, a lumii întregi. A construit un întreg univers coerent, în care omul e ființă contradictorie, simultan creație și abis, centru al universului, dar și pericol al acestui univers. Până în ultimele săptămâni de viață, Michelangelo a continuat să lucreze. Destinul său artistic avea să-l confirme odată pentru totdeauna ca un creator universal, un bun neprețuit al lumii întregi. Iată cum îl descrie Romain Rolland în cartea sa dedicată vieții lui Michelangelo: *Marile spirite sunt asemenea piscurilor înalte. Vântul le bate, norii le învăluie, dar acolo se respiră mai adânc și mai cu putere. Aerul lor are o puritate care spală inimile de orice prihănire; iar când norii se împrăștie,*

ele domină neamul omenesc (...) Nu susțin că toți oamenii pot trăi pe aceste culmi. O zi pe an, însă, ei să urce în pelerinaj până la ele. Acolo își vor înnoi aerul din plămâni și sângele din vine. Acolo sus se vor simți mai aproape de Dumnezeu. După aceea, vor coborî din nou spre câmpia vieții cu inima oțelită în vederea luptei de zi cu zi.

N-aș putea încheia această subiectivă prezentare fără a aminti măcar de relația de iubire platonice dintre el și poeta Vittoria Colonna, de care avea să-l lege o frumoasă prietenie și căreia i-a dedicat nu mai puțin de 300 de poeme, versurile sale fiind deopotrivă declarații de dragoste și rugăciuni. În poezie, el a căutat, se pare, iertarea și nu gloria, tocmai de aceea nu a dorit niciodată ca ele să fie publicate. Nu a lăsat în urmă o *Divină Comedie*, dar ne-a lăsat cu generozitate geniul și crezul său unice: *Am văzut îngerul în piatră și l-am sculptat până l-am eliberat*. Acest crez mie îmi dă posibilitatea să conchid că adevărata sa iubire, cea pe care a trăit-o dureros de intens până la moarte, a fost munca (sau pasiunea) sa nemaîntâlnită, răsplătită, e drept, cu cea mai prețioasă formă de neuitare: perenitatea.

Pronia și mâna invizibilă

Mihai-Vladimir Topan,
profesor de economie

Psalmistul zice: „Cât de minunate sunt (în altă variantă: Cât s-au mărit) lucrurile Tale, Doamne, *toate* cu înțelepciune le-ai făcut” – Psalmul 103, versetul 25). Locuri ca acestea din Sfânta Scriptură sunt, de regulă, asociate cu ideea de *design* sau de aparență arhitecturală a universului, care, din ipostaza de „zidire” sau „creație”, trimit către „Ziditor” sau „Creator” (*Designer*). Contemplată în duhul care trebuie, lumea înconjurătoare mărturisește despre Dumnezeu, Făcătorul său. Adesea, însă, o nuanță implicită asociată acestei perspective sau tâlcuiri este aceea că (doar) universul exterior nonuman este cel la care se face referire. Perspectiva aceasta este încurajată de frecvența mai mare a metaforelor cosmice, ca în „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește Tăria” (Psalmul 18, versetul 1). Cu alte cuvinte, pronia sau providența dumnezeiască se vede la nivel fizico-chimic, mecanic, astronomic, biologic, mineral, molecular, atomic (sau chiar matematic) etc. De asemenea, aceeași pronie se vede ca într-o icoană în domeniul artistic, unde omul creator (pictor, sculptor, poet – orice fel de artă, meșteșug sau creație intră aici) nu face decât să mărturisească prin creativitatea sa că este chip al lui Dumnezeu, Creatorul primordial, având vocația asemănării cu El. Firește – dacă mai trebuia spus – și ca agent moral liber, omul se împărtășește de chipul după care a fost zidit.

Rămân pe dinafară (în aparență) din acest peisaj aspectele sociale, economice, juridice, politice, anume tot ceea ce ar intra sub sfera așa-numitelor științe sociale (sau ale spiritului, în altă accepțiune înrudită). Cumva, acestea nu se împărtășesc de ideea de *design* amintită mai sus, neavând – în concepția

extremă – nicio astfel de componentă providențială. Totul este lăsat pe seama moralei celor implicați, adică a oamenilor. Toate problemele economice (dar la fel se poate spune despre cele juridice, sociologice etc.), în această accepțiune, sunt la limită reductibile la probleme morale. Cu un rege sau stăpân bun și cu oameni buni, raiul pe pământ e posibil, fără altfel de restricții. Concepția antică despre economie („legile gospodăriei” – adică *oikos nomos*, de unde și denumirea de „economie”), dar și cea despre modernitatea timpurie (sec. XVI–XVIII) a curentului numit mercantilism (în care flexibilitatea și plasticitatea economiei naționale în mâna unui monarh înțelept – dacă nu virtuos – erau considerate a fi aproape fără limite) sunt impregnate de o astfel de viziune.

Este de înțeles, prin urmare, relativa surpriză pe care a provocat-o economia clasică pe final de secol XVIII, când a apărut ipoteza că există regularități sau legități în sfera socială – în particular economică – independente de voința indivizilor. Pe de o parte, a părut cumva subversivă: dădea apă la moară celor care argumentau că prinții, regii și monarhii nu sunt atotputernici și că nu pot face orice în sfera economică, la fel cum nu pot suspenda legile mecanice sau fizice ale universului (nu pot porunci apei să înghețe la 10 grade Celsius sau de poruncit pot, dar nu vor obține rezultatul scontat). Pe de altă parte, economia a părut să erodeze importanța moralei, deoarece, în lumina noii științe, anumite cursuri de acțiune socială sunt sortite eșecului, oricât de virtuoși și bine intenționați sunt oamenii implicați în ele. De pildă, prin simpla multiplicare a banilor nu se poate crește prosperitatea generală și nici nu se poate îmbunătăți accesul tuturor

la produsele și mărfurile necesare. În același registru, conceptualizându-se așa-numita lege a cererii și ofertei, s-a formulat prin implicație un set de constrângeri suplimentare la acțiunea umană în societate, în virtutea căruia, de pildă, nu se poate îmbunătăți accesul general (nici al celor mai nevoiași sau săraci) la un anumit bun prin simpla decretare a unui preț legal mai mic decât cel al pieței (considerat, din varii motive, „prea mare”), deoarece la noul preț mai mic cantitatea oferită va scădea, eventual în paralel cu calitatea, iar cantitatea cerută va crește, senzația de penurie a produsului (generală sau cel puțin în păturile nevoiașe) nefiind rezolvată, ci cel mai probabil agravată. Și exemplele ar putea continua.

Firește că, finalmente, problemele pe care pare că le ridică economia nu sunt totuși diferite cu mult de cele din științele naturii. Și acolo, când un medic, de pildă, avertizează că un anumit medicament nu va produce efectul vindecător scontat de cineva bine intenționat și cu răvnă în a-și ajuta semenul bolnav, deoarece pur și simplu e nepotrivit pentru acea afecțiune (potrivit fiind poate pentru alta sau poate pentru niciuna, dacă între timp s-a descoperit că acel medicament are mai multe efecte nocive decât pozitive sau poate pentru că e doar ipotetic util, cu dovezi neconcludente), nimeni nu va ataca știința medicală, afirmând că este corozivă la adresa într-ajutorării umane, a virtuților și a moralei în general. La fel și în economie: ideea că nu poți face orice cu resursele rare nu înseamnă că nu mai poți fi cinstit, milostiv, harnic etc., ci doar că în efortul de a fi astfel, trebuie să ții cont și de legile economice.

În acest punct ar trebui să devină mai lămurit de ce am subliniat și scris cu italice în primul citat cuvântul „toate”. Să fie oare de mirare că Dumnezeu a avut grijă să pună ordine și structură și în fenomenele economice și sociale? Autorului prezentului articol îi vine a zice că din contră: ar fi fost cu totul implauzibil și neașteptat ca El să lase în paragină tocmai sfera socială (în care economia e inclusă). De altfel, una din metaforele întemeietoare ale științei economice este așa-numita „mână invizibilă” a pieței (sau a economiei libere, dacă vreți, a interacțiunii economice între oameni liberi),

propusă de părintele economiei, economistul scoțian Adam Smith (1723–1790). Și, chiar dacă el nu a spus explicit că este vorba de mâna lui Dumnezeu, contextul în care scria era unul mustind de elemente creștine (chiar dacă de factură calvină, acolo, la el, în Scoția). Cercetări recente asupra operei lui arată convingător caracterul providențial al analizelor sale. Dar, chiar dacă nu ar fi așa, noi, în reinterpretările noastre ortodoxe ale realităților și teoriilor economice,

suntem liberi în a prelua și reformula orice sămbure de adevăr și orice intuiție fertilă, câtă vreme e compatibilă cu concepția ortodoxă.

Poate că bunul Dumnezeu a structurat și fenomenele economice prin legi și regularități, tocmai pentru a nu ne lăsa prea mult pe unii (doar) la mila altora, știind câte parale face virtutea noastră de oameni păcătoși. Așa că tot El este și făcătorul legilor și regularităților din sfera economică, tocmai pentru a nu lăsa neîngrădită răutatea unora sau fără canale de exprimare bunătatea altora.

Chimia începe în stele

*Cerurile spun slava lui Dumnezeu și
întinderea lor vestește lucrarea mâinilor Lui.*

Ana Chira,
profesor de chimie

Be

C

He

O

Au

Pt

U

Expresia latină *creatio ex nihilo* înseamnă „creație din nimic” și ține în mare parte de principiul întâi al termodinamicii, care este de fapt o particularizare a legii conservării energiei la procesele în care intervine mișcarea termică a materiei. Însă, se poate crea materie, dar nu din nimic, ci din energie. Pentru a crea materie într-un mod care să adere la principiul întâi al termodinamicii, trebuie să convertim energia în materie. Această energie puternică, care a împins de-a lungul a milioane de ani lumina acestor particule de praf, este izvorâtă din ultimul suflu de viață al stelelor. În stele, în procesul de fuziune nucleară, atomi mai ușori se combină pentru a forma atomi mai grei, dar o mică parte din masă este convertită în energie, generând lumina și căldura. Energia solară este o resursă vastă, abundentă, fiind cea mai importantă sursă de energie pentru Pământ. Mișcarea soarelui și a lunii, fenomenele astronomice, forțele și radiațiile cosmice acționează asupra planetei și condiționează procesele terestre. Cauzele fiecărei caracteristici a imensului Univers păstrează un inventar mental de mărime și scară, plecând de la planete și stele, până la microbi și atomi. În aceste unități, fiecare lucru mic contribuie esențial la felul în care sunt alcătuite lucrurile mari. Cu alte cuvinte, organizarea lumii fizice se reflectă la nivel biochimic în bioritmuri. Astronomii spun că microorganismele extraterestre din praful cosmic au dat naștere **vieții** pe Pământ.

Există o strânsă reciprocitate între om și univers, afirmată de cosmologia științifică actuală. Cunoaștem că miracolul uman a apărut pe Pământ, *leagănul și matricea în care a evoluat viața*. Omul participă prin viața sa la ceea ce putem numi lume stelară, iar ciclurile cosmice au influențat activitățile și comportamentele oamenilor în cadre spațio-temporale. Atomii care alcătuiesc corpul nostru vin de foarte departe. Dacă ne îndreptăm atenția asupra entității astrale a omului, orizontul studiilor științifice devine din ce în ce mai larg, prin descoperiri care par să confirme că **azotul din ADN-ul uman, fierul din hemoglobina care transportă oxigenul prin sânge, calciul din componența dinților noștri sunt particule de materie intergalactică**, care s-au reunit aici, pe Pământ, după o călătorie de ani-lumină. Toate se petrec potrivit unei ordini complexe și extraordinare!

Ingredientele de bază necesare vieții provin din ultimul suflu de viață al prafului interplanetar. Pentru că în timpul vieții stelele produc elementele chimice ușoare, transformând rând pe rând hidrogenul în heliu, heliul în beriliu, beriliul în carbon și oxigen; se construiesc procese care transformă materia în energie în miezul atomului. Această chimie a cosmosului demonstrează că, în structurile extragalactice, carbonul este unul dintre cele mai abundente elemente. Alături de acești atomi, spațiul interstelar imens conține un amestec de gaze moleculare și praf interstelar. Toate componentele unei stele au o consistență gazoasă. Cu cât o stea este mai mare, cu atât ea are o viață mai scurtă. Când o stea consumă tot hidrogenul de care dispune, reacțiile nucleare se opresc și steaua moare. În momentul în care în inima stelei se acumulează fierul, stelele se îndreaptă repede către finalul vieții. Acestea sfârșesc violent printr-o explozie uriașă (supernovă) și doar într-o fracțiune de secundă se produc elementele grele, precum aurul sau platina, până la uraniu.

Lumea în care trăim și capacitatea omului de a o înțelege este remarcabilă. Putem spune că suntem făcuți din praf de stele, același praf căruia îi atribuim rolul de catalizator chimic al reacțiilor din Univers. Puterile omului de a pricepe legile Universului, orizontul studiilor științifice despre moleculele disponibile în mediul interstelar, reacțiile chimice care fac stelele să ardă devin un joc continuu cu Dumnezeuul „ascuns”, Care lasă urme pentru a fi descoperit...

Lumina — versul din *Univers*

Pr. Adrian Sima,
profesor de fizică

Întreaga istorie a omului este sculptată de lumină. Zidurile templelor și ale orașelor vechi sunt aliniate după traiectoria Soarelui, muncile și osteneala omului s-au sincronizat cu traiectoriile stelelor și ale planetelor, astfel încât toată așezarea vechilor temelii s-a făcut după modul în care cerul s-a reflectat pe pământ. Și omul, el însuși un templu cu tainice firide și vitralii, a lăsat lumina să sculpteze în ființa lui cuvintele din început. Astronomia măsoară timpul, având lumina ca reper, iar *timpul este ceea ce trece între chemarea lui Dumnezeu și răspunsul omului*. Timpul naște așteptare, așteptarea naște răbdare, răbdarea naște nădejdea în întâlnire, iar întâlnirea împlinește dragostea. Așadar, încă dintru început oamenii au desenat pe pământ arhitecturile celeste, mânați de dorul primei Grădini, când cerul se plimba printre ei. Anticul Pitagora a așezat numerele în realitate și a observat o armonie aproape muzicală în mișcări, în proporții și legi, Galilei este primul care folosește matematica pentru a descrie lumea, traiectoriile și vitezele lumii fizice, Newton simte că între merele ce cad în livada lui și Luna ce se rotește în jurul Pământului

se manifestă aceeași forță – gravitația, iar mai târziu Einstein postulează că viteza luminii este o mărime finită și constantă în Univers. *Lumina devine o constantă*, un reper, un canon cu care se măsoară realitatea.

Așadar, lumina și cuvintele acestei lumi se apropie de mine cu o viteză limitată. De aceea, pentru a străbate distanța dintre două puncte – dintre cea mai apropiată stea și ochii tăi, dintre soarele ce tocmai răsare de după orizont și oglinda tremurândă a mării de sub cer, dintre flacăra lumânării și chipul înveșnicit al sfântului din icoană – lumina are nevoie de timp. Patru ani, opt minute, o miliardime de secundă. Tot ce se vede a fost cândva. *Acum* nu există. În lumina care mă înconjoară plutesc istorii mai mult sau mai puțin îndepărtate. Prezent îmi sunt doar eu mie.

Fotonii luminii sunt aripile cu care lumea vine spre oameni, spre mine, spre tine. Așa cum fiecare stea de pe cer și-a trimis lumina spre noi în timpul ei, așa și fiecare cuvânt pe care îl primim a fost rostit în propriul său trecut. Fiecare întrupează în felul acesta o întreagă istorie a luminii și a cuvintelor cândva rostite special pentru el. Și, mai mult, prin lumină și cuvânt primim

în ființa noastră și dorurile sau chemările celor care le-au aprins și le-au scris. Lumina și cuvântul poartă cu ele un chip și în ele vibrează adierea inimii care le-a izvorât. Iar timpul cel mai valoros este cel petrecut așteptând lumina cea mai de preț și cuvântul cel mai curat.

Aici, jos, printre noi, cea mai frumoasă lumină vine de sus. Noi suntem pomii roditori ai grădinii. În loc de rădăcini avem ochi și urechi prin care lăsăm seva cosmosului să intre în trunchiurile noastre, mișcându-ne brațele și picioarele ca pe niște crengi cu frunze, spre a primi și mai mult sclipirile cerului din Lumina cea dintâi. Și cu roadele întrupate ale acestei Lumini ar trebui să ne hrănim unii pe alții. Lumina autentică ne sculptează formele sufletului ca o daltă de cristal, iar cuvântul adevărat ar trebui să nască în noi, prin tainicele lui rezonanțe, lumina sufletului care l-a rostit.

Oamenii s-au înstrăinat de orizont cu iluziile create dintr-o lumină contrafăcută, aducându-l aproape fără ca măcar să facă un pas; nu se mai ostenesec să viseze și să-și arunce peste el năvoadele.

Este greu de imaginat o lume fără stele, dar acum sunt locuri pe pământul acesta de sub cer unde îndepărtatele sclipiri ale cosmosului nu mai ajung. Praful civilizației este prea dens pentru primăverile lumii noastre și vântul oricărei dimineți nu poate împrăstia întunericul greu, apăsător, roșu și gri al orașelor fără orizont. Captivi și orizontali, oamenii se mișcă în labirinturile lor de beton pe direcții și cu senzuri mereu schimbătoare, precum razele frânte de ceață și fum. Sub lumina cerului senin viața omului

este ca o rază, ușoară și dreaptă, țintind nemărginirea. Căci ea, lumina autentică, ne povestește despre cosmos, aduce universul în privirea noastră, ne așază veșnicia în timp. Dar, învăluit de lumina artificială a cetăților bine cimentuite, omul megalopolisului devine prizonier în pâcla apăsătoare care, prin difuzele reflexii, îi închide privirea și respirațiile în propriul praf, prea prezent și prea nevăzut.

Cândva, iubitor al luminii de sus, omul și-a desenat cerul pe pământ în arhitecturi sacre și orientate spre lumină. A început să măsoare și să simtă ritmurile tainice ale cosmosului prin întâlnirile sale cu lumina, sculptând calendare în piatră, măsurând umbre și privind orizonturi punctate de stele. S-a deprins cu acest reper al razei, care este și hotar, dar și direcție. Acum, înghesuit, constrâns, legat cu razele artificiale ale civilizației sale, omul citadin caută încă lumina cu poveștile ei, pentru că ea este în firea lui, pentru că, odată, la început, a primit-o în propria respirație. Dar, pentru că stelele nu i se mai văd sus, pe cer, ajunge să le mimeze jos, în colbul cât mai tehnologizat al cetății. Astfel, în oraș, noaptea își mută lumina din cerul cald ce l-a însoțit încă de la naștere, în filamentele incandescente și multicolore ale străzilor. Constelațiile mișcătoare și parcă vii ale bolții de sus devin ghirlande reci, inerte și amorfe ce îi luminează rătăcirile prin labirintul de străzi. Lumina soarelui, reflectată în lună și în planete, absentă, îl lipsește deplin pe orășean de bucuria zilei în mijlocul nopții. Astfel, întunericul, fără a fi speriat de becuri, lămpi și panouri publicitare devine cu totul stăpân pe el.

Universul lui devine mic pentru că lumina nu călătorește mai departe de două

adrese, aceasta aducându-i mereu în privire imaginea zidurilor. Ea nu mai vine din marile depărtări cosmice, nu mai vestește îndepărtatele țărături de sus prin farurile stelare zidite la început. Chiar el, începutul, începe să nu mai existe, pentru că timpul, în absența luminii autentice, începe să se chircească.

În orașele lui mari distanțele devin din ce în ce mai mici și în drumul ei lumina nu mai adună istorii, nu mai poartă poveștile autentice ale cosmosului pe care să le spună omului prin reflexiile diafane de pe flori, de pe munți, de pe păduri, de pe chipuri. În lumina ochilor lui nu se mai ghicesc stelele, ci aura rece a electricității. Monitoare și ecranele cuceresc și înlocuiesc realitatea cu rezoluții și spații de culoare, iar hologramele contaminatează din ce în ce mai mult concretul spațiului cu exaltarea falsă a iluziei. Ochii și urechile omului nu se mai deschid explorând depărtările, cucerind și sfințind lumea cu percepțiile sale, ca într-un act liturgic primordial, ci sunt acoperite cu zidurile pictate ale unei închisori pe care o poartă cu el mereu. Își aduce iluziile cât mai aproape în privire și în auz, prin tehnologii virtuale ce ascund sub umbrele lor nimicul din care provin. Ochii îi sunt acoperiți de o lumină fără trup și urechile îi sunt astupate de voci fără chip, iar mâinile

lui nu mai cresc întinse în îmbrățișări, ci atârnă amorfe pe lângă corp. Pașii nu-l duc nicăieri pentru că nu mai merge. Orizontul îi este străin și greu. **Universul a devenit Metavers.**

Lumina cosmosului poartă în ea un mesaj al întâlnirii față către Față, dar lumina filamentelor, a ecranelor și mai ales lumina din spectrul nevăzut al antenelor lumii noastre ne încorsetează prin tehnologiile ei, așa cum flacăra unui felinar imitând o falsă lună agățată pe tavan mototolește zborul unui fluture de noapte într-o zbatere haotică fără orbită și sens. Cerul și nu țărâna este locul unde lumina se mișcă precum un aer. Și adierea acestei lumini ne va face să ne simțim nevăzutele aripi pe care le purtăm în spate de prea multe ori ca pe o povară.

La început au fost cuvântul și lumina. Cel Ce Este a spus și toate s-au făcut – poate așa cum un poem cheamă la viață mugurii adormiți ai primăverii, așa cum dorul șoptit aduce păsările de după orizont spre streșini sau cum strigătele de bucurie ale copilăriei cristalizează apa norilor în fulgi moi de zăpadă. **La fel și lumina, născându-ne mereu într-un veșnic început, este unicul vers în acest univers în care Dumnezeu își scrie cu raze dragostea de la un capăt la celălalt în Psalmii Lui picurați în oameni... în sori și stele.**

Iubirea care nu mișcă

Ninel Ganea,
publicist și filosof

Cititul nu se mai bucură astăzi de mare prețuire, cu atât mai mult cititul clasicilor, aceștia fiind, desigur, acei autori care, printre multe alte calități, au rezistat la uzura timpului. Însă unul din marile avantaje ale lecturilor din epoci apuse îl reprezintă ieșirea din provincialitate. Pentru că, așa cum există un provincialism al locului și al spațiului, care se distinge printr-o inadecvare socială și culturală, la fel există și un provincialism al timpului, de care, pe cât suntem de loviți, pe atât de puțin suntem conștienți, din câte îmi pot da seama. Și asta nu doar pentru că internetul ne-a uniformizat gusturile, comportamentul, limbajul și înfățișarea, ci și pentru că, îmbibați de o filozofie a progresului și a mersului înainte-triumfător, ne închipuim că stăpânim toată cunoașterea și înțelepciunea veacurilor și încă ceva în plus. Acel ceva în plus ia de obicei forma unui telefon smart.

Drept care nu mai avem nevoie de incursiuni în literatura de altădată, decât poate pentru a ne gratula pentru norocul sau binecuvântarea de a ne fi născut în cea mai bună dintre lumile posibile. Cu toate acestea, orice întâlnire cu trecutul, printr-o persoană, printr-o carte sau o operă de artă, chiar și în versiunile mai puțin reușite, ar trebui – dacă nu suntem înamorați iremediabil de sirenele

prezentului – să ne pună ușor pe gânduri, să ne clatine un pic din certitudinile imuabile și să ne mai tempereze suficiența adolescentină.

Așa, de pildă, poți descoperi, frunzărind câteva din monumentele literare consacrate, că iubirea, așa cum o înțelegem noi astăzi, nu reprezenta tema fundamentală în jurul căreia se învârtea întreaga existență, adică o pasiune (patimă) care te consumă cu o furie mistuitoare. Personajele capodoperelor antice sau, în orice caz, premoderne cunoșteau bineînțeles și acest sentiment, fără a fi stăpâniți însă de el, exceptând anumite cazuri privite mai degrabă ca marginale sau patologice, cum ar fi, de pildă, Orfeu sau Didona. Preocuparea fundamentală a oamenilor, așa cum reiese din aproape toate creațiile literare, era de a duce o viață dreaptă, în acord cu virtutea sau cu legea morală, nu aceea exclusivă sau primordială de a trăi o iubire abisală, de a-și întâlni sufletul-pereche sau de a călca totul în picioare (familie, convenții sociale, rânduiești și prejudecăți), pentru împlinirea sentimentală. Oamenii erau văzuți ca având un rol social și personal foarte bine definit, de a cărui îndeplinire ținea fericirea lor pământească, în măsura în care așa ceva putea fi realizabil pe această lume. Întrebarea care se ridică natural este cum de am ajuns în situația în care suntem: stăpâniți

doar de gândul opus, presupunând caritabil că înțelegem prin dragoste formele mai aerate și elevate ale sentimentului, nu doar metamorfozele sale degradate.

O explicație pentru această cădere ne-o oferă, cred, recursul la cărți, pentru că, după cum bine știe oricine este familiarizat cu literatura ultimelor două veacuri, la sfârșitul secolului al XVIII-lea a avut loc o revoluție sentimentală, romantică, inspirată într-o măsură considerabilă de scrierile lui Jean-Jacques Rousseau, care a proclamat un primat al inimii sau mai degrabă al sentimentelor, de fapt al sentimentalismului, în defavoarea nu doar a tradiției, ci a oricărei încercări de înfrânare și stăpânire de sine: „Omul este bun de la natură și doar din cauza instituțiilor devine rău”, „Ai încredere în inima ta mai degrabă decât în mintea ta”, „Fericirea trebuie să o descoperim în inimile noastre, nu să depindă de opiniile celorlalți” ș.a.m.d. Aceste cuvinte nu sunt desprinse de pe holurile unei școli sau corporații progresiste și nici nu au fost decupate dintr-un curs de dezvoltare personală, ci îi aparțin lui Rousseau. Iar dacă ele nu ne mai spun astăzi mare lucru e datorită omniprezenței și succesului lor. La apariția lor au fost privite, pe bună dreptate, ca fiind foarte periculoase. Nu degeaba spunea cineva că a doua ediție a operelor lui

Rousseau a fost îmbrăcată în pielea celor care la prima ediție spuneau că: „Sunt doar idei”. Declinate în nenumărate opere de artă, în creații literare de anvergură, în gândirea unor personalități remarcabile (Goethe cel din Suferințele tânărului Werther, Holderlin, Byron, Tolstoi etc.) și apoi revărsate mai departe până la omul obișnuit, aceste idei au ajuns să impună un adevărat „climat de opinie”, de care astăzi e aproape imposibil să scapi cu totul, chiar dacă ai vrea. „Unii oameni nu s-ar fi îndrăgostit niciodată dacă nu ar fi auzit că există ceva ce se cheamă iubire”, observa, cu obișnuitul său cinism, dar nu fără pătrundere, La Rochefoucauld.

Pare astfel nu doar că iubirea e cel mai important sentiment, ci și că e incredibil de accesibilă, cu condiția de a renunța la toate prejudecățile venerabile. Tot ceea ce trebuie să faci este să te lași purtat de valurile emoționale. Și, într-adevăr, nici nu e greu să te îndrăgostești în felul acesta, chiar de foarte multe ori, până într-acolo încât și pornirile mai nobile ale iubirii pentru celălalt se înămolesc, în cel mai bun caz, în dulcegării indigeste.

Dar oare, lăsându-i deoparte pe Rousseau și romantismul, nu ne spune oare toată Tradiția Bisericii că „Dumnezeu e iubire”? Și întocmai așa este, doar că, pentru Sfinții Părinți, iubirea nu era nici pe departe începutul scării către Dumnezeu, ci reprezenta apoteoza nevoinței pentru virtute. Sau, după cum spune Sfântul Isaac Sirul, „sfârșitul căii va fi gustarea dragostei și îndrăzneala față de Cel Iubit care vine de aici. E evident că aceia care n-au cunoscut începutul, adică lepădarea de bunăvoie și liniștirea, nu vor avea nici smerenia, nici rugăciunea”. Și, limpede, nici dragostea.

Nu poți să ai minus 3 mere

în dialog cu prof. dr. Daniel Ursescu

Plecând de la ideea că știința este un domeniu de care tinerii se apropie din ce în ce mai greu, ne-am propus să facem o întâlnire, să purtăm un dialog pe marginea unei discipline, a unui domeniu foarte mediatizat și să aducem în fața voastră un profesionist cu o vastă experiență în cercetare, domnul Daniel Ursescu, doctor în fizică, (doctoratul fiind început în țară și terminat) în Germania. S-a întors după finalizarea doctoratului, ca un român adevărat care își iubește patria, neamul, rubedeniile și locurile pe unde a copilărit. Lucrează la Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” de la Măgurele și se ocupă de laser. Binecunoscutul laser din România este unul foarte important. Domnul Daniel Ursescu nu este profesor pentru că nu mai are timp, dar coordonează doctorate și colaborează cu cercetători din toată lumea. Să începem, așadar, cu o scurtă prezentare și cu un răspuns la o întrebare legată de acest subiect care v-a consacrat. Ce este acela un laser?

Daniel Ursescu: Sunt din Piatra-Neamț, am învățat la Măgurele, la Facultatea de Fizică. Am urmat un doctorat în Germania timp de șase ani și jumătate și încă un an de studii postdoctorale. Când am revenit în țară am fost invitat să colaborez în cadrul unui proiect european cu laseri de mare putere. Proiectul

se chema Extreme Light Infrastructure (ELI) – Preparatory phase. Din treisprezece țări concurente în acest proiect, au intrat doar cinci în faza finală, printre care și România. La noi a fost găzduită facilitatea de Fizică Nucleară, iar în momentul de față avem construit pe teritoriul țării noastre, la Măgurele, cel mai puternic laser din lume. El este funcțional începând din 2020 și primim utilizatori din toată Europa.

Pentru a explica efectul laser trebuie să punem un pic lucrurile în context. Deși fizica pare foarte complicată, sunt recunoscute doar patru forțe în natură: două forțe sunt nucleare – forța tare și forța slabă – care lucrează împreună pentru a ține protonii și neutronii la un loc în nucleu, alta este forța gravitațională și a patra este forța electromagnetică. Am început să cunoaștem forța electromagnetică doar de circa 150 de ani, de la domnul Maxwell încoace. Atunci nimeni, nici chiar el, nu s-a gândit la utilitatea ecuațiilor lui, dar de atunci societatea s-a schimbat complet, pentru că am început să înțelegem și să controlăm această forță electromagnetică. Aproape toată tehnologia noastră are la bază electromagnetismul lui Maxwell. Lumina (unda electromagnetică din domeniul vizibil, n.r.) este un caz particular de forță electromagnetică și are niște proprietăți speciale: o rază de lumină nu interacționează

cu altă rază de lumină – două unde de lumină se pot intersecta fără să le pese uneia de cealaltă, fără să se influențeze una pe cealaltă.

De aceea, problema care s-a pus a fost cum am putea totuși amplifica lumina și răspunsul care s-a născut în timp a fost laserul. În 1917, Albert Einstein a venit cu o idee care i-a adus mai târziu premiul Nobel: există un proces de natură cuantică, la nivelul atomilor, care se cheamă emisia stimulată. Dacă am un atom aflat într-o stare cu o energie mai mare, numită stare excitată, și îi trimit o undă electromagnetică cu o lungime de undă potrivită, el va fi forțat să se dez-excite și va emite încă o cuantă de lumină, un foton. Acest foton emis prin dez-excitare va avea aceleași proprietăți cu cel incident, iar, în final, vom avea doi fotoni identici. Asistăm la un fenomen de amplificare prin emisie stimulată, acest fenomen producându-se de mult mai multe ori într-un laser. Așadar, amplificarea nu presupune un număr mai mare de fotoni, ci un număr mare de fotoni identici. Să ne imaginăm fotonii care compun lumina obișnuită, necoerentă, ca pe niște copii care aleargă haotic în pauză, iar fotonii de același fel, coerenți, emiși prin efect laser sunt ca o grupă de copii care aleargă încolonați în aceeași direcție, având același ritm, sincron, la ora de sport. Abia în 1960 s-a reușit producerea primului aparat care amplifică lumina în baza acestui efect, iar acesta este laserul.

LASER este acronim al fenomenului pe care tocmai l-am descris, denumit Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation. Așa cum am spus, la mijlocul secolului al XIX-lea, Maxwell, cunoscut pentru teoria electromagnetismului, a fost întrebat de un student la ce folosesc ecuațiile lui. Iar el a răspuns că nu folosesc la nimic, sunt

doar de interes academic. La fel, a apărut și întrebarea legată de laser: la ce folosește faptul că amplificăm lumina? Și, de atunci, tot afirmăm utilitatea acestei tehnologii, spunând că laserul este o soluție în căutarea unei probleme. Au fost concepute, într-adevăr, foarte multe aplicații în care laserul a ajutat. De exemplu, imprimantele laser, CD-playerele, mai mult de 96% din comunicarea pe internet este prin fibră optică, prin care se trimit pulsuri laser, avem tăiere, sudură cu laser și o mulțime de aplicații în care este necesară precizia. Tehnologia laser își găsește aplicabilitate și în medicină, în domenii ca oftalmologia, chirurgia; au apărut mai nou ace inteligente și metode de sondare a țesutului uman cu lumină laser. Putem spune că laserul este una din uneltele cele mai precise realizate de om.

Pr. Adrian Sima: Atât radioul, cât și laserul sunt, practic, niște aparate care folosesc o știință veche de un secol, un secol și jumătate. Este important pentru un tânăr să facă distincția între știință și tehnologie?

Daniel Ursescu: Este o distincție foarte bună. Noi suntem oarecum confuzi. Spre exemplu, sunt două direcții de abordare pe care facultatea de fizică le propune. În urma absolvirii, poți obține unul din următoarele titluri – fizician sau inginer fizician. Care este deosebirea? Inginerul este ca meșterul care născocesc o idee pe care o pune în practică folosind un set de unelte, pentru a realiza diverse lucruri, care, în final, se vor dovedi a fi alte unelte mai bune, mai eficiente. Fizicianul, în principiu, studiază fenomenele și partea științifică a lor. El contribuie la dezvoltarea înțelegerii despre cum funcționează realitatea. Repet, ingineria, tehnologia utilizează această cunoaștere pentru a o pune în practică. Putem sintetiza că fizica, știința în genere, presupune

o abordare mai contemplativă a realității fizice, iar ingineria ține mai mult de linia utilului, a aplicației. Una din aceste unelte este laserul – un dispozitiv pe care oamenii îl asociază cu tehnologia. Există însă investiții și în tehnologie fără o aplicație imediată. Iată, de exemplu, preocuparea pentru studierea stelelor. Se fac investiții masive în această direcție. În comparație cu cele 100 de milioane de dolari cât a costat laserul de la Măgurele, telescopul James Webb pe care omenirea l-a trimis de curând în spațiu pentru a vedea mai bine stelele a costat 6 miliarde dolari. Ce se întoarce în economie din această investiție foarte mare? Pare că umanitatea investește în niște proiecte care nu livrează nimic înapoi și produsul final al acestor instrumente este reprezentat de, în cazul menționat, doar niște fotografii foarte frumoase pline de stele, nebuloase și galaxii. De fapt, cred eu, aceste investiții care par fără sens sunt o manifestare a necesității fiecăruia dintre noi de a înțelege lumea în care trăim. Nevoia de a cunoaște este firească. Atunci când iubești pe cineva vrei să îl cunoști. Este setea de cunoaștere a lumii care înseamnă, de fapt, o dorință subconștientă de a cunoaște pe Cel Ce a făcut lumea, pe Dumnezeu. Dacă Îl iubești, vrei să

Îl înțelegi, în toată splendoarea și frumusețea Lui. Aceste câteva gânduri sper să vă ajute în înțelegerea diferenței dintre știință și tehnologie. Laserul este un subiect prin care am încercat să conectăm aceste două abordări.

Pr. Adrian Sima: Acum, că ați spus, aceasta îmi vine în minte: pentru că mulți dintre tinerii care rămân ancorați în spațiul sacru se întreabă la ce ne este folositoare știința, cum contribuie ea, alături de alte discipline, la formarea caracterului lor?

Daniel Ursescu: Fiecare știință are o valoare foarte mare pentru că are rolul ei, îți dă o înțelegere a unor părți, este ca un organ într-un organism. Nu poți avea numai rinichi, ai nevoie și de inimă, și de ficat etc. Știința te ajută să te apropii de Dumnezeu prin cunoaștere. Nu este un demers complet și trebuie să fim conștienți de asta. Dar și sfinții ne vorbesc despre cum zidirile, cerurile spun slava lui Dumnezeu. Dumnezeu este iubire. Pe de o parte, prin manifestarea iubirii îți poți ajuta un coleg sau poți face o faptă bună. Dar, pe de altă parte, iubirea se manifestă și prin dorința de cunoaștere a celui iubit. Prin legile care guvernează lumea, încerci să îl cunoști pe Dumnezeu. E drept, nu avem o înțelegere perfectă, nu suntem clarvăzători, nu știm care

este decizia corectă în cele mai multe cazuri, pentru că avem informații limitate, un trecut limitat, cu o experiență limitată și Dumnezeu ne pune în fiecare clipă în fața unor decizii pe care trebuie să le luăm. Există, pe de o parte, conștiința care îți luminează sufletul, dar în toate lucrurile care te construiesc este și o parte care ține de cunoaștere. Știința este acel far care te ajută să înțelegi rânduiala din această lume la nivelul zidit și care te pune la locul tău, arătându-ți cât de mic ești, mai ales atunci când vorbim despre astronomie. Ne dăm seama că suntem, practic, un fir de praf în tot universul,

Pr. Adrian Sima: Dar... înțelegem că suntem și foarte importanți, pentru că legile universului susțin practic o pâlpăire a vieții în acest fir de praf.

Daniel Ursescu: Așa este. Și vedem aceasta din lucrurile create de Dumnezeu, chiar dacă este aproape imposibil să le cunoaștem pe toate. Avem doar niște semnale luminoase care vin de undeva, din mari

depărtați. Și din aceste semnale noi încercăm să construim o poveste. Și aici este un pericol. Trăim în plin postmodernism – sau post-postmodernism – în care oamenii au înlocuit valorile cu povestiri, cu narative. Și, pentru că nici mintea nu îi mai duce, narativele au început să o ia razna. Ai tot felul de povești mai mult sau mai puțin adevărate care domină societatea în prezent. Rolul științei este să te aducă cu picioarele pe pământ, să nu mai crezi chiar orice ți se servește. Vezi, când vrei să treci prin perete, că te lovești cu capul și faci un cucui. Nu poți, așadar, să accepți orice poveste fără a o trece printr-un filtru al rațiunii care este o manifestare a discernământului din om. Pentru că acesta este discursul și duhul postmodernist: nu contează realitatea prea mult, ci contează ce cred eu.

Pr. Adrian Sima: Aceste mici dovezi pe care le avem – de exemplu, lumina îndepărtată a stelelor și a galaxiilor, datele despre particule elementare – pot fi aranjate pentru a produce tot un narativ de genul

acesta, înșelător? Sunt oameni de știință care folosesc aceste piese de puzzle tocmai pentru a produce povești greu de crezut?

Daniel Ursescu: Se cheamă escroci, nu oameni de știință. Din păcate, există și sunt destul de mulți. Este o provocare. Ca să revin la știință, oamenii de știință au produs niște modele care se aplică local. Când acestea se dovedesc incomplete sau nu mai funcționează, pentru că limitele experimentale s-au lărgit, sunt create alte modele și mai bune. Diferența între narativul postmodern și știință este că în știință există o disciplină a testării. Eu pot veni să propun orice, dar cercetători din toate țările lumii verifică dacă ce am propus eu este o fantezie, o născocire sau chiar este o teorie aplicabilă, care funcționează în limitele pe care le propun.

Pr. Adrian Sima: Și în teologie funcționează acest sistem de verificare. Orice om poate spune că a trăit o epifanie, că a văzut, să zicem, lumina necreată, dar această experiență trebuie testată de oamenii de știință ai teologiei care sunt sfinții – adevărații văzători ai lumii, care și ei au primit la rândul lor girul înaintașilor lor.

Pr. Vasile Gavrilă: Sunt dărmate, așadar, valorile și se prezintă niște povești inventate, care nu au un suport logic. Cum ar putea tinerii să dobândească niște abilități prin vizorul cărora să vadă toate lucrurile acestea, la nivelul bunului simț, nu la nivel științific?

Daniel Ursescu: Sfântul Antonie cel Mare spune că cea mai mare virtute este discernământul. Oamenii se socotesc raționali, dar nu sunt așa. Unii au învățat cuvintele înțelepților din vechime și cred că au dobândit o oarecare înțelepciune, dar omul cu adevărat rațional este acela care deosebește binele de rău. Nu ține de niciun narativ. Binele este sustenabil și crește, aduce bucurie, frumusețe și adevăr, iar răul nimic din toate acestea. Răul este format doar din aparențe care sperie, care

dezbină; așa cum am spus, chiar și în cazul științei există șarlatani.

Pr. Adrian Sima: Trăim într-o lume a ecranelor și a profitului, toți vor atenția noastră. Când eram copil mă gândeam că în anul 2025 oamenii vor cunoaște enorm de mult lărgindu-și orizonturile. Dar realitatea prezentului este alta, în 2025 omul se închide în el ca o floare în apus, cu un ecran în față. Nici măcar nu se interiorizează, ci se atrofiază. Este o expresie a tehnologiei prost aplicate. Care ar fi antidotul?

Daniel Ursescu: Pe vremea sclaviei oamenii erau cocoșați de muncă, comuniștii ne-au cocoșat cu egalitatea, acum suntem cocoșați cu informația. Ca să nu o iei razna, simți nevoia să te retragi la tine în cameră. Simți nevoia unei intimități sănătoase, care nu trebuie confundată cu singurătatea. Omul nu este făcut să acumuleze informații, ci să stabilească relații, să experimenteze personal binele, față către față.

Pr. Vasile Gavrilă: Tendința de a cunoaște este setea omului, uneori manifestată inconștient, de a-L cunoaște pe Dumnezeu și de a cunoaște minunăția pe care a făcut-o El. Poate că nici nu trebuie să o folosești la ceva. Ține de contemplație – în limba greacă theoria. Utilitarismul din zilele noastre dus la extrem poate fi o boală a noastră. Cunoști ca să cunoști. Cunoașterea presupune relație experimentală cu mediul. Un fizician citește, dar până nu pune el mâna pe un instrument, până nu își construiește el ceva, fie și rudimentar, nu înțelege concret realitatea. La fel este și relația interpersonală. Nu cunoști pe cineva până nu îl cunoști direct. Aceasta este relația personală.

Daniel Ursescu: Referitor la cum te ajută știința să te construiești ca om, aș vrea să adaug că știința are un mare avantaj – este foarte legată de numere, de matematică, depinde de acestea. Fizica poate fi descrisă riguros prin niște relații matematice; poți să determini foarte precis constantele

Universului, să înțelegi ce se întâmplă în diferite procese, poți să le modelezi, poți afla cum pornește motorul la mașină. Dar totul este bazat pe matematică. Este fascinant să vezi că realitatea nu se dă niciun milimetru într-o parte din fața matematicii, respectă niște principii și poate fi foarte ușor verificată oricând de oricine stăpânește, bineînțeles, limbajul numerelor.

Matematica este, de fapt, o consecință a logicii. Știința poate merge în două direcții și ceea ce mi se pare fascinant este să înțeleg niște detalii dintr-o ramură foarte fină și, în sens invers, să încerc să înțeleg principiile. Când mă duc în detalii, mă duc spre tehnică sau spre aplicativ, iar când mă duc spre principii – cum de lumina respectă ecuația undelor, de exemplu – descopăr că matematica îmi permite să validez ce se întâmplă în știință. Așa cum am spus, fundamentul matematicii este logica. Primul principiu al logicii spune că A este identic lui însuși. Nu putem gândi dincolo de acest principiu, pentru că mintea noastră funcționează după principiile logicii, iar matematica este un derivat al acestor principii.

Toată știința este, de fapt, o îmbinare, o structurare de la logică, prin matematică, spre fizică, spre chimie și biologie, iar această cale este întotdeauna trasabilă și înapoi. Devine o metodă de verificare și pentru tine însuși, și pentru ceilalți.

Pr. Vasile Gavrilă: Doi mari teologi contemporani au afirmat despre noul Sfânt Părinte Dumitru Stăniloae că a fost cel mai mare teolog al secolului al XX-lea. Într-un dialog al acestuia cu Sorin Dumitrescu, cuprins în cartea *7 dimineți cu Părintele Stăniloae*, părintelui i s-a adresat o întrebare teologică și răspunsul a fost, parafrarez: Nu cunosc această problemă, nu am cercetat-o. Avea aproape 90 de ani când a făcut această afirmație și știa că ea va fi publicată și că lumea se va mira de faptul că marele Stăniloae nu a știut să răspundă. Cred că așa trebuie să fie omul de știință: onest, să recunoască ce și când nu știe, fără să se sperie de necunoscut.

Daniel Ursescu: Există o carte SF foarte frumoasă, Ciberiada, în care Stanislaw Lem susține că există trei feluri de balauri – nuli, negativi și imaginari. Nu găsim numărul 0 în numerele romane. Când s-au introdus

numerele negative a fost un mare salt. Nu poți să ai minus 3 mere. La fel s-a întâmplat și cu numerele imaginare, pentru că matematica a fost, pentru o lungă perioadă de timp, un limbaj al concretului. La început, toate acestea i-au speriat pe matematicieni, iar acum nu ne putem imagina matematica fără ele. Primul lucru pe care îl faci ca om de știință după ce descoperi ceva este să te îndoiești de el, așa funcționează știința.

Pr. Adrian Sima: La fel este și în viața duhovnicească. Nu pui imediat în faptă primul gând, primul impuls, prima așa-zisă epifanie. Aștepti sfatul. Orice act se întreprinde în urma unei comuniuni. Altfel, riști să devii proroc mincinos.

Pr. Vasile Gavrilă: Știința nu are un adevăr absolut. Teologia are adevărul absolut: Dumnezeu. Îl cunosc pe Dumnezeu? Nu Îl cunosc, dar Îl caut, încerc să Îl cunosc. Știu doar că este Absolut. Mă raportează la El ca la Absolut. Și în știință sau, mai bine zis, în matematică, cred că avem un adevăr absolut la care putem spune că ne raportăm. De exemplu, axiomele sunt ceva dat, existent, furnizat, livrat, nu sunt confecționate de cineva. Omul doar descoperă aceste axiome, ia act de validitatea lor și atât. Ele devin cărămizi de bază ale raționamentelor viitoare.

Pr. Adrian Sima: Trăim cu imaginea unei diferențe între două caste. Oamenii de știință, pe de o parte, care nu cred în Adevărul Absolut, ci în adevărul incomplet. Aceștia relativizează totul, pentru că mereu se adaugă imaginii câte o piesă care schimbă sau completează perspectiva, și, pe de altă parte, oamenii care formează Biserica. Aceștia susțin că Adevărul întreg este al ei, al Bisericii sau, mai bine zis, că ea, Biserica, este a Adevărului.

Daniel Ursescu: Da. Sunt multe lucruri pe care știința încă nu le poate explica, pe de o parte, pentru că nu le-a vazut și, pe de alta, pentru că pe unele din cele pe care le vede nu le înțelege. În știință există această dogmă, dacă vrei, a adevărului incomplet. Nu știe nimeni cum arată în detaliu galaxia vecină

sau cum au trăit cu exactitate oamenii acum câteva mii de ani. Ai dreptul ca om de știință la supoziții științifice, la ipoteze, cu condiția să le numești întocmai și să nu le propagi ca teorii, decât după ce sunt validate de întreaga comunitate științifică.

Există, de exemplu, mai multe laboratoare pe pământ care încearcă să pună în evidență presupuse particule elementare deduse din calcule și modele matematice. Unele din cele pe care le știm au apărut întâi pe hârtie și apoi în laborator. Se încearcă depistarea energiei și a presupusei materii întunecate, cu care nu știm încă cum să interacționăm. Dacă ne uităm la stele, vedem că ele împing legile fizicii spre alte limite, toate galaxiile au spectre deplasate spre roșu și multe altele. Cu fiecare piesă nouă avem tendința să modificăm modelul, crezând că ne apropiem de o imagine mai apropiată de realitate. Dar întotdeauna va exista ceva care ne scapă.

Pr. Adrian Sima: Relativismul – nu absolutul – pare a fi dogma în știință. Păcat că acest relativism preluat din știință este folosit ca piesă de rezistență în discursul postmodern cu privire la om și societate. Se leagă foarte bine această concluzie cu ce spuneai la început despre faptul că acum adevărul ține doar de păreri. Și una din cele mai relative manifestări ale ființei umane este plăcerea, afectul. Și în postmodernism plăcerea a devenit dogmă – nici măcar nu mai contează adevărul, ci doar ce îmi place.

Pr. Vasile Gavrilă: Încheind în această notă a imaginii incomplete despre lume pe care o oferă știința, dar recunoscând contribuția ei la formarea unei curiozități sănătoase și la dobândirea unui spirit critic susținut de un discernământ așezat, îi mulțumim mult domnului Daniel Ursescu pentru timpul pe care l-a jertfit pentru noi. Știm că este foarte ocupat și, de aceea, îi suntem recunoscători pentru acest dialog, care sperăm că a adus lumină și înțelegere în inimile și mințile tinerilor elevi care au fost de față.

Steaua prinde să lucească

*Steaua prinde să lucească
peste ieslea-mpărătească
și din nou trei magi
varsă din desagi
aur și tămâie.
îngerii de sus
magilor le-a pus
cerul sub călcâie.*

*Lumea-n cântec se deșteaptă,
pe Mesia Îl așteaptă.
Zâmbete cerești
intră pe ferești,
vin în orice casă
și în orice gând
arde tremurând
câte-o stea sfioasă!
Radu Gyr*

Țesătorii vieții

EDITORIAL

Ana Gulie,
clasa a XII-a

*În spațiu tainic, fără mărturie,
mă aleasei cândva făptură vie.
M-au făurit râzând, cântând, părinții.
Ei, țesătorii vieții și ai morții,
mi-au dat ce-ngăduise soartea:
au pus în mine soarele și noaptea,
și mi-au adus un drum în fața porții*

Anii vieții – Lucian Blaga

Familia reprezintă un
melanj armonios
între spațiu și timp:

o minigalaxie, ținută laolaltă de
o dragoste dumnezeiască, plină și puternică.
Este iubirea aceea care străbate generațiile –
din privirea unui bunic spre nepot, dintr-o
mână tremurândă ce netezește fruntea unui
copil adormit, din felul în care părinții noștri
ne-au arătat de-a lungul anilor, prin micile
gesturi, ce înseamnă iubirea necondiționată.

Așa cum Einstein ne-a arătat că timpul
și spațiul nu sunt absolute, ci depind de un
observator, și iubirea capătă sens doar în
relație cu celălalt. Spațiul – contextul călduros
al prezenței persoanelor dragi, acel loc definit
întru totul de traiul alături de cei pe care îi
iubești, și timpul – trei coordonate aflate în
perfectă armonie: bunicii reprezentând trecutul,
părinții prezentul, iar copiii viitorul. În esență,
un „acasă” este un termen relativ, ce, aidoma
sistemului solar, se susține prin capacitatea
iubirii de a modela vieți, precum gravitația
curbează spațiul-timpul sau așa cum o planetă
își schimbă orbita sub atracția soarelui?

Protejată de acest cadru ocrotitor, se
dezvoltă de-a lungul timpului tradiția. Sunt
atât de recunoscătoare ca am privilegiul de
a-mi cunoaște și de a-mi iubi bunicii, căci
această dragoste a dat sens multor aspecte
din personalitatea mea și a constituit
fundamentul a multor valori de-ale mele. Ei
nu mi-au vorbit despre responsabilitate, cinst
și credință ca despre niște lecții abstracte, ci mi
le-au arătat, trăindu-le zi de zi. Au lăsat astfel
în mine o bucățică din identitatea fiecăruia,
lucru pe care îl voi imprima la rândul meu
în personalitățile urmașilor mei. Așadar,
fiecare generație reinterpretează iubirea, dar
nu o inventează de la zero – o moștenește, o

dilată, o curbează, practic îi dă un sens
propriu – „Nimic nu se pierde, doar se
transformă”.

Poate că „iubirea care mută
sori și stele” nu este doar o metaforă, ci o
lege cosmică subtilă. Universul însuși se ține
printr-o formă de atracție: particule, planete,
oameni — toate gravitează unele în jurul
altora. Când bunica îți pune mâna pe obraz și
spune „ai grijă de tine”, acolo, în gestul acela,
se află ecoul întregului cosmos. Este energia
originară, aceea care ne-a pus în mișcare și
care continuă să ne țină împreună – iubirea
lui Dumnezeu.

Iubirea curge prin noi ca lumina prin
spațiu: uneori vizibilă, alteori invizibilă, dar
mereu acolo, dând sens mișcării. Când mă
gândesc la familia mea, înțeleg că toți suntem
parte din același câmp de atracție sufletească.
Ne rotim unii în jurul altora, ne influențăm
traietoriile, ne schimbăm viteza timpului prin
felul în care iubim.

Și, dacă, într-adevăr, iubirea mută
sori și stele, atunci nu o face în cer, ci în
noi, prin felul în care iertăm, în care alegem
să rămânem și să transmitem mai departe
lumina pe care am primit-o. Acolo, în gesturile
mici, în tăcerile pline și în ochii care ne
recunosc dintr-o privire, se află adevărata
relativitate: totul se schimbă, dar iubirea
rămâne constantă – forța care ține universul
familiar și omenesc laolaltă.

*„Acesta-i drumul tău, mi-au zis părinții,
pornești din văi s-ajungi în slava minții.”
Pe cale-n lumea neagră am plecat.
Umblam, vedeam, dar nu mă închegam.
Vedeam, umblam, dar încă nu eram.
Prin anul lung, ah lung, de altădat’
de-abia iubirea m-a întemeiat.*

Anii vieții – Lucian Blaga

Maria Panait,
clasa XI-a

Leagănul

*Tu, Doamne, ține-mi-l și dă-i –
De n-oi mai fi – din cer povață,
Și dă-i puteri să rădă-n viață,
Și-n clipa când, schimbat la față,
S-o stinge visul cel dintâi.*
Elena Farago

Mâna mamei, cu degetele
împreunate, așterne o cruce
mică peste copilul ce plânge
în leagăn, cu mâini încă prea stângace să o
facă singur. Când își retrage mâna, îi cuprinde
cu palma arătătorul și acum, priviți de sus,
mama și copilul sunt unul în continuarea
celuilalt.

Privind acest tablou, de multe ori
multiplicat în toate leagănele adunate pe
Pământ sau în iesle, mă întreb dacă aş mai fi
unde sunt de n-ar fi fost suflarea de urări și
rugăciuni a mamei, atunci, în acel moment.
Aş mai fi fost mare, dacă nu mi-ar fi șoptit pe
sub stele, pe traiectoria mișcării leagănului „Să
crești mare”? Când au auzit, s-au scuturat norii
de ploaie și au udat flori la rădăcina mea.

Am râs, ca pui de om, auzindu-mi
ursita de a crește, văzând în fața mea un fir
deja țesut, care nu poate fi deșirat, gândindu-
mă că o să fie cald și bine, ca atunci, și că
singura mea grijă este să merg pe calea firului.
Oare mama știa? Oare chiar a crezut că poate
să miște universul ca să încap eu în el?

Într-o peșteră rece, pe fân, Pruncul a râs,
prinzându-i degetul Maicii, și pentru o clipă
ea chiar a crezut că-i poate schimba soarta. A
spus-o atât de duios, încât norii s-au scuturat
de îngeri și stelele s-au cutremurat și s-au
contopit într-o singură stea. Cât de mare este
Pământul, de a putut să facă loc unui destin

atât de înalt și cât de mare a fost dragostea
Mamei, de a reușit să convingă piatra să îi
cuprindă, în acea noapte, când nimeni nu o
făcuse?

Cum a fost oare, cum este încă, pentru
fiecare suflet care veghează un leagăn, să știe
că poate schimba întreg universul și că poate
să îi dea viață, căldură și lumină, dar că soarta
de a crește îi rămâne neschimbată? Va crește
mare și ea știe că nu poate să îl oprească. Își
calcă pe inimă când spune „Să crești mare”
deasupra leagănului. Se sperie când vede că
fața chiar i se schimbă, că prin ochii lui trece
umbră, că se stinge luminița aceea pe care i-a
aprinso-o în prima noapte. Oare a știut că așa
va fi? Eu mai știu că nu am fost mereu așa?

Cu fiecare suflet ce își culcă obrazul în
leagăn, Pământul și Cerul se mai preschimbă
o dată, se mai îngheșuie puțin să-i facă loc și
totul este altfel. Uită Pământul sufletele ce au
lăsat umbră peste el sau, atunci când acestea
pleacă, urma le rămâne ca o rană în scoarța
terestră?

Hai, aruncă o privire pe fereastra mică,
înramată de crengile de brad. Ești tu acolo, în
leagănul de lemn? Copilul caută cu privirea
pe cerul imens al încăperii o singură Stea.
Are nevoie de ghid prin noaptea de iarnă și
prin toate nopțile ce vor urma, are nevoie să îi
prindă cineva între degete firul călăuzitor ce se
derulează mereu mai sus și mai sus.

Văd din nou peștera: în ea începe să
se țeasă cu un fir mai strălucitor decât toate.
Pruncul nu trebuie să îl caute prea mult pe
întuneric, căci știe deja unde va ajunge. Maica
țese o cămașă care nu este sortită pieirii și
prinde în ea lumina Stelei și tăria pietrei, ca
nimic să nu poată să o sfâșie, nici chiar cea
mai ascuțită suliță, în cea mai cutremurătoare
zi, sub cruce.

Când Mama își apleacă chipul peste
leagăn, Copilul zâmbeste, pentru că a zărit
în ochii ei Steaua, ca răsărită de după nori.
Lumina ei e caldă și șoptește că totul va merge
precum a fost spus, că nimic nu va mișca,
dacă nu trebuie, și că nu are nicio grijă pe
Pământ, în afară de a privi această Stea, de a
crește la lumina ei și de a continua să o vadă
chiar și când ea s-a stins. Dar ce contează asta
acum, când mai sunt mii și mii de ani până ce

lumina ei va fi doar o amintire, până ce lumea
nu va mai fi cuprinsă decât într-o mică ramă
de lemn de brad și ninsoare?

Mai uită-te odată, de ce te-ai îndepărtat
de fereastră? Nimeni nu te grăbește să te întorci
în zăpada înaltă ce nu te lasă să privești cerul.
Măcar acum, în noaptea aceasta, stai mai mult
decât e nevoie, așteaptă să adoarmă și copilul,
așază-te pe pervaz și ascultă și tu povestea
de noapte bună, iar, după ce se va stinge și
ultima lumânare, uită-te în jur cum se înfloară
toată suflarea la șoapta Maicii, ca să îi facă loc
Pruncului ce trebuie să crească mare. Pe Cruce
fiind, Pruncul a dăruit-o pe Mama Sa lumii și a
lăsat-o să țeasă în continuare, pentru noi.

Înnod și eu un capăt și mă duc să caut
leagănul, sperând că o să găsesc în el Steaua,
în timp ce firul se tot țese sub ninsoare.

Împreună-lucrare

A spus avă Pimen: dacă sunt trei împreună, iar unul se liniștește bine, unul e bolnav, dar mulțumește, iar celălalt slujește cu gând curat, tustrei fac aceeași lucrare.

Ștefan Andrei Chituc,
clasa a X-a

În căutarea unor răspunsuri care să-mi satisfac nevoia de a înțelege cum ar arăta o dragoste vie și nemăsurabilă, deschizând paginile pline de înțelepciune ale Patericului, textul acesta mi-a atras atenția și m-a provocat să problematizez chiar de la prima lectură. Ni se înfățișează, prin simplitatea și profunzimea cuvintelor avei Pimen, un model ideal de dragoste curată și frumoasă, explicând legătura atât de strânsă dintre oameni, unii cu alții, dar și între ei și Dumnezeu. Fiecare își exprimă iubirea în

felul său: primul se odihnește într-o manieră creștinească; al doilea, deși bolnav, tot îi mulțumește Domnului; al treilea se roagă Lui fără vreo intenție ascunsă, vreo dorință pe care nu ar recunoaște-o, ci din iubire. Împreună, ei răsplătesc dragostea lui Dumnezeu și ajung, cu inimile, până la El. Această emoție, această dragoste profundă trece dincolo de înălțimea și măreția stelelor și a sorilor și nu este oprită de nimic, de niciun asteroid, de nicio gaură neagră, nimic nu poate reprezenta un impediment.

Ceea ce atrage atenția, ceea ce îi face speciali pe cei trei „frați” este, de fapt, legătura de armonie deplină; dar această relație se întâlnește chiar și în universul nostru, în care noi suntem niște ființe mărunte, dar în comuniune. Toate stelele, galaxiile interacționează, în mod firesc, existând împreună, fără să-și problematizeze însemnătatea; acestea arată desăvârșirea pe care Creatorul ne roagă să o căutăm, să o atingem. Existența noastră reprezintă o invitație la împreună-lucrare adresată oamenilor, care o pot accepta sau o pot respinge. Avă Pimen ne învață prin pilda sa tocmai acest lucru: calea este o asumare întru totul, doar așa găsindu-ne pacea și sporind în lucrarea noastră.

Această înțelegere asupra lumii vine, totuși, odată cu evoluția în vârstă și cu înțelepciunea pe care o dobândim, aceasta ajutându-ne să ne deschidem în fața Domnului și a celor din jurul nostru, pe care ajungem să îi iubim mai mult decât pe noi înșine. Unui simplu tânăr, încă neinițiat în tainele vieții, îi este greu chiar și să se determine pe sine să cugete câteva minute asupra unor aspecte atât de profunde și de importante pentru oameni. Totuși, nu este imposibil, ci doar puțin mai greu.

După ce am terminat de citit scurta pildă, am stat puțin pe gânduri – căci este un cuvânt care te îndeamnă la introspecție – și am înțeles ce lucru minunat trebuie să fie să poți simți o astfel de iubire, să ai puterea de a răsfărâge asupra aproapelui preaplinul sufletului tău. Deși prețioasă și minunată, iubirea despre care vorbesc este vizibilă în lume, atât timp cât îi îngăduim ochiului să perceapă micile gesturi pline de semnificație ale celor din jur. Un coleg care își petrece pauza explicând lecția colegului care a lipsit,

un scaun oferit în autobuz celui care pare obosit, pachetul pentru școală împărțit cu colegul de bancă, urarea de *La mulți ani!* la prima oră a zilei de naștere sau adresarea simplei întrebări *Cum ți-a fost ziua?* – toate acestea sunt reacții simple și firești ale unui suflet cald; legătura dintre părinte și copil, dintre mine și ai mei, pe care îi iubesc mai mult decât orice și știu că și ei pe mine; iar acest fapt se vede prin purtarea de grijă pe care o arătăm unii altora; dragostea dintre soți, ca aceea dintre părinții mei, care trece de cuvinte și reprezintă inimile mari pe care le au amândoi, acestea depășesc orice obstacole și ajung exact în locul în care trebuie: în Împărăția Lui.

Îmi doresc, la rândul meu, să reușesc să am așezarea sufletească a fraților din Pateric; până atunci, încerc să mă hrănesc cu astfel de pilde ziditoare și, privind în jur, să devin conștient de formele variate pe care le ia uneori dragostea, de puterea de care suntem toți capabili, de a deveni sursa mângâierii și a bucuriei celui de lângă noi. În acest sens grăitoare este această pildă care dovedește până unde poate ajunge iubirea desăvârșită, neostentativă, dar grijulie și tandră: *Au venit unii dintre bătrâni la avă Pimen și i-au zis: „De vom vedea pe frați că dormitează în biserică, voiești să-i îmboldim ca să fie treji la priveghere?”. Iar el le-a zis: „Cu adevărat de voi vedea eu pe fratele că dormitează, pun capul lui pe genunchii mei și-l odihnesc.”*

Astfel, după ce am perceput partea văzută, suprafața acestei legături profunde, dar radiante a universului cu propriul conținut, după ce am observat comportamentul celor din jurul meu și am luat aminte, îmi doresc să mai spun un ultim și singur lucru: dragostea reală nu este nici palpabilă, nici vizibilă, dar este copleșitor de frumoasă în nevăzutul său.

Quo vadis, Domine?

Ioan Gavrilă,
clasa a XI-a

Înainte de orice călătorie pe care o întreprind, îmi imaginez, mai cu seamă, monumentele ce urmează să le vizitez și încerc să îmi proiectez în minte ceea ce voi vedea și voi descoperi. Mereu mă aștept ca ceea ce îmi voi reaminti să fie locurile și edificiile, însă, aproape întotdeauna, memoria are alte planuri: ceea ce credeam inițial că va fi un itinerar îmbogățit de informații relevante pentru mine se transformă într-un ansamblu de trăiri, prin care am trecut la momentul întâlnirii cu locurile respective, și care se întipăresc pentru o perioadă mai lungă de timp.

Astfel, căutând în capitala italiană a zilelor noastre Orașul Etern și, mai ales, Roma creștinilor, împreună câțiva dascăli și colegi au luat la pas ceea ce, pentru milenii întregi, a reprezentat centrul cultural, economic, politic și comercial al lumii. O veritabilă colecție de stări te cuprind când întâlnești vestigiile acestei civilizații: de la impunătoarele catedrale care copleșesc la sobrietatea și întunericul catacombelor care înspăimântează; de la mândria de a traversa drumurile împăratului la revolta stârnită de „altarele de jertfă” care reprezentau sursa de divertisment; de la extazul insuflat de capodoperele arhitecturale și sculpturale la agonia lanțurilor și a temnițelor. Este pur și simplu fascinant cum fiecare piață, clădire și stradă sunt îmbibate de cultură, pentru că edificiile acestui oraș au fost martore ale nașterii, creșterii, maturității și decăderii celui mai influent imperiu din istorie.

Acest lucru m-a pus pe gânduri, întrucât mi-am dat seama de faptul că ceea ce am văzut este mai mult decât cultură: reprezintă o interfață între prezent și trecut, între cei de acum și cei care au fost. Prin urmare, esențialul s-a transformat din **ce am văzut în cu ce sau cine m-am întâlnit**. Dacă locurile prin care am trecut au generat un impact pe moment, cred că ceea ce am simțit va persista în suflet. Astfel se explică de ce, pentru o înțelegere cât mai autentică a culturii Romei, este esențială pătrunderea în viața acestei cetăți și contopirea cu ritmul său. Numeroșii kilometri pe care „legiunea” LTSTI i-a parcurs cadențat și cu multă tragere de

inimă sunt dovada că am căutat cu stăruință să ne adâncim cât mai profund în colțurile și rămășițele de civilizație încă în picioare. Căutarea înfăptuită de grupul liceului nostru a reprezentat o materializare a informațiilor cunoscute și o transformare în realitate a impresiilor de dinaintea călătoriei.

Ruinele și monumentele antice care împânzesc orașul reprezintă, evident, fragmente ale Imperiului Roman, care a creat, cucerit și asimilat o cantitate colosală de capodopere și elemente de patrimoniu. Ceea ce dăinuie astăzi, mai ales ca structură, valorifică specificul Romei antice: drumurile Via Sacra, Via Appia și piețele care au păstrat amplasările inițiale; un exemplu elocvent este Piazza Navona, care a conservat în mod vizibil conturul Stadionului lui Domițian, construit în secolul I d.Hr. Scheletul arhitectonic al antichității este împodobit cu ansamblul imperial care cuprinde cele mai reprezentative monumente: **Colosseumul** (Amfiteatrul Flavian, construit din tezaurul Templului de la Ierusalim, putea adăposti între 50.000 și 80.000 de spectatori) – circuitul care a fost sfințit cu sângele martirilor. Lângă acesta se regăsește **Arcul lui Constantin**, a cărui menire era să celebreze victoria lui Constantin cel Mare împotriva lui Maxențiu la Podul Milvian, desfășurând scene din cele mai importante bătălii (impresionant a fost să remarcăm prezența celor opt daci dăltuiți în piatra structurii). În apropiere, **Dealul Palatin** se remarcă prin amplasamentul impunător, ales strategic, adăpostind reședințe regale (Domus Flavia, Domus Augustana, Domus Romulana), palate, grădini, Hipodromul lui Domițian, cu alte cuvinte, un veritabil complex imperial ce reprezintă punctul zero al orașului. Împreună cu toate acestea, Forumul Roman – și toate forumurile imperiale care reprezentau centrul comercial, social, politic și cultural al orașului – toate alcătuiesc inima Cetății Eterne, din care și noi facem parte, prin ceea ce reprezintă Columna lui Traian, cel care i-a

înving pe daci, dar care i-a respectat, încât i-a înveșnicit la modul cel mai propriu în istorie.

Pe această fundație solidă s-a ridicat complexa cultură italiană, marcată de niște piloni ai culturii europene, reprezentați de artiști, papi și oameni de stat. Doar vizitând catedralele și bisericile ce împânzesc orașul, rămâi copleșit de grandoearea lor. Trei dintre cele patru Bazilici papale pe care le-am văzut – San Giovanni în Laterano, Santa Maria Maggiore, San Pietro – stau mărturie pentru splendoarea artei italiene. Lor li se adaugă **Muzeele Capitoline**, amplasate în două clădiri proiectate de Michelangelo Buonarroti, ce se află în vârful Dealului Capitolin și care adăpostesc o colecție fascinantă de statui, sculpturi și fresce ce surprind oameni iluștri și fragmente din istoria și evoluția civilizației romane.

Din periplul nostru nu a lipsit nici vizita la **Muzeul Vatican**, care adăpostește cele zece Muze Vaticanene, unde, pe lângă obiectele de patrimoniu de mare valoare, am întâlnit filozofi (*Școala din Atena* a lui Rafael Sanzio), oameni de stat și alte figuri marcante

reprezentate în cele mai variate moduri și concentrați în această mică arie a muzeelor. Însă, ceea ce cred că încununează întregul ansamblu cultural al Romei este creația lui Michelangelo: **Capela Sixtină** (împodobită de acesta cu trei sute de figuri și cu scene de o frumusețe unică din Judecata de Apoi), statuia lui **Moise** din Biserica San Pietri in Vincoli și **Pieta** din Bazilica San Pietro sunt dovada complexității geniului marelui artist. Irving Stone surprinde extraordinar în cadrul romanului său, *Agonie si extaz*, zburciunea, chinul și frământările sufletești ale artistului, însă vederea acestor capodopere te copleșește, îți depășește așteptările și îți expune toate trăirile, căderile și înălțările care l-au caracterizat pe acesta.

Dintre toate acestea, cred însă că cele mai impresionante sunt mărturiile pe care creștinismul timpuriu le-a lăsat între zidurile Orașului Etern. Sângele de mucenic este întâlnit la tot pasul și este cel prin care Dumnezeu a transformat cetatea păgână într-un lăcaș sfințit de jertfe: de la Colosseumul devenit altar de sacrificii la închisoarea Mamertinum, locul unde Sfinții Apostoli Petru – Verhovnicul apostolilor și Pavel – Apostolul neamurilor au botezat cu apa care îi îneca pe cei încarcerati, de la templul păgân al tuturor zeilor la catacombele unde creștinii nu doar că își îngropau răposații, ci se întâlneau ascunzându-se de chinuri. **Pantheonul** a devenit o biserică închinată Maicii Domnului și mucenicilor. Toate acestea sunt dovada că, din putregaiul păgânesc s-a aflat dulceața divină, de sub faldurile zeilor a ieșit porfira Împăratului Hristos și că, pe ruinele idolești Dumnezeu și-a ridicat Biserica.

În urma unei astfel de cercetări

amănunțite a ceea ce era cândva centrul cultural al lumii, Roma, capitala Imperiului, nu pot decât să mă declar impresionat peste măsură de profunzimea și complexitatea acestei cetăți. Ne-am avântat într-o istorie vie și omniprezentă, am parcurs drumurile romanilor, ne-am înclinat înaintea titanilor culturii, artiști, filosofi și oameni de stat a căror moștenire dăinuie după milenii și secole, ne-am regăsit, asemenea lui Badea Cârțan, strămoșii daci, cinstiți de Traian și Constantin în monumentele lor, ne-am închinat sfinților, apostolilor, mucenicilor, doctorilor fără de arginți, care au sfințit prin credința lor nu doar o cetate, ci un imperiu păgân.

Mai presus de toate, l-am întâlnit pe Dumnezeu cel veșnic în Cetatea Eternă și cred că am putut să simțim o fărâma din imboldul pe care Sfântul Petru, întrebându-l pe Hristos *Quo vadis, Domine?*, l-a primit și l-a întors spre martiriu în momentul în care Dumnezeu i-a răspuns: *La Roma, ca să fiu răstignit din nou.*

Medeea Popovici, clasa a VIII-a

Argint e pe ape și aur în aer

Iubirea este ca muzica clopotelor care te face să plângi de bucurie sau de tristețe, să zâmbești și să privești totul și pe toți cu bunătate – cea căldură intensă care te umple în toată ființa ta. Fără iubire nimic nu poate exista: iubirea mamei pentru copiii săi, iubirea dintre semeni, iubirea oamenilor pentru natură și, mai ales, iubirea lui Dumnezeu pentru oameni. Iubirea este rădăcina, motorul existenței, scopul și calea. Iubind, vei dobândi raiul!

Când citesc poeziile lui Mihai Eminescu, simt că intru într-o lume în care iubirea nu este doar un sentiment, ci un vis, o lumină și o speranță. În poeziile *Lacul*, *La steaua...* și *Floare-albastră*, iubirea este ca o poveste falnică, înălțătoare, ca o taină pe care doar inima o poate înțelege. Pentru mine iubirea din versurile lui Eminescu pare foarte pură, ca atunci când vezi pentru prima dată o floare care se deschide în lumina soarelui sau când te uiți la cerul plin de stele și îți imaginezi că acolo sus e cineva care se gândește la tine.

În poezia *Lacul*, îndrăgostitul visează la o întâlnire pe malul apei, într-un loc liniștit, unde totul pare că prinde viață din iubire. Lacul tresare, nufierii se deschid, iar vântul adie ușor, ca și cum natura ar ști ce e în sufletul lui, participând și ea la iubirea lui. Îmi place mult că aici iubirea este ascunsă în metafore, îmbrăcată în epitețe și, mai degrabă, simțită. Totul pare un joc de imaginație, o speranță că persoana iubită va veni. Dar, în același timp, se simte și o tristețe, pentru că nu știm dacă visul se va împlini. Mă face să mă gândesc că poate uneori iubirea este mai frumoasă atunci când

o visezi, închipuindu-ți-o după placul inimii, decât atunci când o trăiești.

În poezia *La steaua*, iubirea este exprimată prin sugestia timpului în relație cu spațiul. Poetul se uită *la steaua* care și-a trimis lumina cu mulți ani în urmă, și asta îl face să se gândească la o iubire care poate s-a stins, dar încă luminează în suflet. Este un sentiment foarte curat, puternic, mișcător de stele – să iubești pe cineva chiar dacă nu mai e aproape de tine. Îndrăznesc să spun că această formă de iubire o experimentez și eu: îi port în inima mea pe cei trei bunici ai mei, deși lumina lor pe pământ a apus; bunăoară, simt că iubirea lor strălucește în Împărăția Domnului și trăiește în amintirile din inima mea, chiar dacă lumea se schimbă, timpul trece și eu cresc.

Iar în poezia *Floare-albastră*, iubirea e o combinație de joacă, vis și melancolie. Fata pare ușor glumeață, dar și misterioasă, iar poetul o iubește și o idealizează: o descrie ca pe o ființă perfectă și minunată. Culoarea albastră a florii parcă arată dorul și tristețea din sufletul lui. Aici am simțit că iubirea e ceva ce te face să visezi, dar și să suferi puțin, pentru că nu totdeauna iubirea e ușoară, iar noi încercăm să ne luptăm cu propriile noastre neputințe pentru a o păstra.

Toate aceste poezii m-au făcut să înțeleg că, pentru Mihai Eminescu, iubirea este ceva înălțător: o legătură între suflete, între om și natură, între cer și pământ. Am mai înțeles că iubirea din lirica eminesciană e ca un vis frumos pe care nu vrei să-l uiți. Cu siguranță că știu foarte puțin despre iubire, dar citind aceste poezii am învățat că ea trebuie trăită cu inimă curată, cu speranță și cu dorința de a-i păstra mereu frumusețea în suflet.

Iubirea... zidește!

Noua noastră Catedrală

Suntem cu toții fericiți că avem Catedrală nouă, care a fost clădită pas cu pas. Noi, creștinii, Îl slăvim pe Dumnezeu și suntem recunoscători pentru fiecare lucru pe care îl face pentru noi.

Această țară bogată și creștină merită o catedrală atât de mare, fiindcă nu s-a lepădat de Dumnezeu, Îl slăvește și Îl cinstește. Catedrala Mântuirii Neamului este cea mai mare din lumea ortodoxă! Suntem cu toții entuziasmați că avem o catedrală nouă, plină cu bogățiile lui Dumnezeu și cu multe cupole și icoane în care sălășluiește Duhul Sfânt.

Această catedrală superbă a început să fie construită acum cincisprezece ani, în semn de recunoștință fiindcă am devenit din nou liberi, buni și creștini, așa cum vrem cu toții să fim.

Nu mi-am imaginat vreodată că vom avea o catedrală atât de mare! Cred că noi toți vrem să fim mai buni în fiecare secundă! Noi,

creștinii, ne dorim din tot sufletul o catedrală mare pentru că vrem să-L preaslăvim pe Dumnezeu cât mai mult, pentru că și El ne dăruiește totul!

Andrei Alexandru Stanciu, clasa a IV-a A

Catedrala Mântuirii Neamului

În octombrie am avut bucuria să participăm cu toții la sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului. Noi, creștinii, suntem foarte recunoscători pentru aceasta. Pentru mine, să merg la biserică este ceva foarte important. Mă bucur foarte mult de fiecare dată când intru într-o biserică și văd icoane în jurul meu. Abia aștept să văd catedrala terminată în toată splendoarea ei, alături de icoanele strălucitoare.

M-a impresionat foarte mult efortul pe care oamenii l-au făcut pentru această catedrală. Mi-aș dori ca oamenii să fie mai serioși atunci când este vorba de lucruri duhovnicești, cum ar fi mersul la biserică.

Tot ce pot spune este că, pentru mine, Catedrala Mântuirii Neamului este ceva foarte important.

Carina Fleican, clasa a IV-a A

Catedrala Mântuirii Neamului

Catedrala Națională din București este un loc foarte frumos și important pentru România. Este o biserică mare și frumoasă, cu o istorie specială. Catedrala are o înălțime mare și este împodobită cu mozaicuri.

Acest edificiu al spiritualității ortodoxe este un simbol al țării noastre și ne amintește de eroii noștri. Este un loc unde oamenii merg să se roage și să fie aproape de Dumnezeu.

Catedrala este un loc pentru toți românii și ne face să fim mândri de țara noastră. Este un loc unde ne simțim uniți și ne rugăm împreună.

Andrei Ene, clasa a IV-a A

Marea bucurie

Pentru mine biserica este unul dintre cele mai importante și mai sfinte lucruri de pe pământ. În această lună de aur, octombrie, se va sfinți marea și glorioasa Catedrală a Mântuirii Neamului.

Construirea fiecărei biserici înseamnă pentru mine foarte mult și, dacă aș putea, aș ridica cu mâinile mele multe, multe biserici și catedrale. Acest lăcaș sfânt mă duce cu gândul la

Dumnezeu și la toate minunățiile făcute de El. Nu doar exteriorul grandios, cu acele cupole înmuiate în raze de soare contează, ci liniștea sfântă din sufletul bisericii care ne învăluie inimile.

Cum ne ajută inima să trăim, așa ne ajută bisericile să fim buni și credincioși, iertători și iubitori, să ne înțelegem unii cu alții.

Catedrala Mântuirii Neamului ne va ajuta să viețuim într-o lume care zâmbește.

Adam Alexandru Tănase, clasa a IV-a A

Catedrala Mântuirii Neamului

Biserica este locul în care vorbim prin rugăciune cu Dumnezeu.

Când am aflat despre sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului, am simțit cum sufletul mi s-a umplut de bucurie.

Părinții mi-au spus că oamenii își doreau o catedrală de mult timp.

Pe mine mă impresionează cel mai mult la ea icoanele făcute cu răbdare de iconari. Pentru mine este o minune să ajung la sfințirea ei!

Ana Pietreanu, clasa a IV-a A

Sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului

Îmi aduc aminte că, acum șapte ani, când aveam doar trei ani, am fost la sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului care era încă în construcție. Atunci am intrat în altar cu mama de mână, dar, pentru că eram foarte mică, nu prea îmi amintesc multe lucruri.

Mă bucur că pe 26 octombrie 2025 va fi noua sfințire a celei mai frumoase catedrale din lume. Așa că noi, fete și băieți, avem această ocazie specială să intrăm în altar și să vedem „biserica de aur” după 15 ani de la începerea construcției. Abia aștept să văd peste 27.000 de credincioși care se vor ruga laolaltă, sub ocrotirea lui Dumnezeu, vegheați de îngeri și de sfinți.

Cu siguranță va fi cel mai frumos eveniment din viața mea!

Sofia Cătană-Negreanu, clasa a IV-a A

Catedrala Mântuirii Neamului. Date de suflet

Catedrala Mântuirii Neamului este un loc special unde oamenii se roagă și se întâlnesc cu Dumnezeu. Când am văzut-o prima dată mi s-a părut enormă și frumoasă! Aceasta impresionează printr-o cruce uriașă, monumentală, aflată în înaltul edificiului, reflectată în vitraliile colorate care strălucesc în soare.

Mă bucur că, în curând, va fi gata și vom putea merge acolo să ne rugăm și să fim împreună. Îmi place să mă gândesc la toți oamenii care vor veni acolo să se simtă aproape de Dumnezeu.

Sper, după ce va fi sfințită, să fie un loc unde putem să fim fericiți și să ne simțim bine împreună.

Rebeca Rotaru, clasa a IV-a A

Punct de fugă, punct de tihnă

Scurtă întâlnire în Atelier

Mai există locuri îndepărtate de timp, unde uiți de tine și mintea ți se duce departe, liniștită și cuprinsă de pace, unde poți simți ordinea vieții și orânduirea firească a lucrurilor. Un astfel de loc este atelierul pictorului Horea Paștina, care ne-a primit într-o după amiază cu brațele deschise, firesc, zâmbitor, înconjurat de alb de pretutindeni, albul gardului, al pereților, al picturii sale și al luminii, cuprins de umbra viței-de-vie și cu vorba potrivită, după modul în care trăiește și actul artistic. Totul își găsește locul lui firesc în atelierul domnului Paștina, iar noi, deși copleșiți de liniște, ne-am așezat în jurul lui, așteptând să ne spună ceva, să ne explice unde ține captivă toată lumina care se revărsa în atelier. În picturile expuse în lucru, așezate cu un rost foarte precis, necunoscut nouă, de unde răsăreau din culori albe forme geometrice create ca să spună o poveste sau poate doar un adevăr? Toate din farfuria cu struguri, aduși special pentru noi, sau din puful de păpădie ce nu îndrăzne să se scuture pe măsută?

Pe tot parcursul vizitei am fost conștientă de faptul că sunt un călător grăbit care a călcat curios și precaut într-un sanctuar pe care îl admiră în trecere, fără să poată să ia cu el tihna locului. Însă am plecat știind că nu mai trebuie să mă grăbesc, că am timp să găsesc orice aş căuta și să înțeleg orice nu înțeleg. Văzându-l pe domnul Paștina așezând cu grijă și răbdare tablou peste tablou, aceeași imagine, același drum pe aceeași câmpie, cu același ochi de apă, am simțit că putem să fim liniștiți, că uneori doar o altă direcție de privire, o linie a orizontului poziționată mai sus sau mai jos și un punct de fugă deplasat pot constitui o schimbare suficientă.

Horea Paștina ne-a lăsat să pătrundem pentru un scurt răgaz în atelierul său, arătându-ne astfel cum se vede viața prin lentila rânduiei firești, în căutarea unui sens și al unui adevăr luminos. Am ieșit căutând cu privirea linia orizontului, ca să zăresc și eu Steaua Nordului, așezată ordonat și firesc pe cerul alb.

Maria Panait, clasa a XI-a

Scurtă întâlnire cu Îngerul Păzitor

Ce i-aș spune celui înaripat care mă apără și mă îndrumă în fiecare zi? Acestea sunt întrebările pe care mi le puneam la Atelierul de linogravură de vineri dimineață, în timp ce gândul din mintea mea devenea din ce în ce mai clar și detaliat, gravat pe matrița de lut.

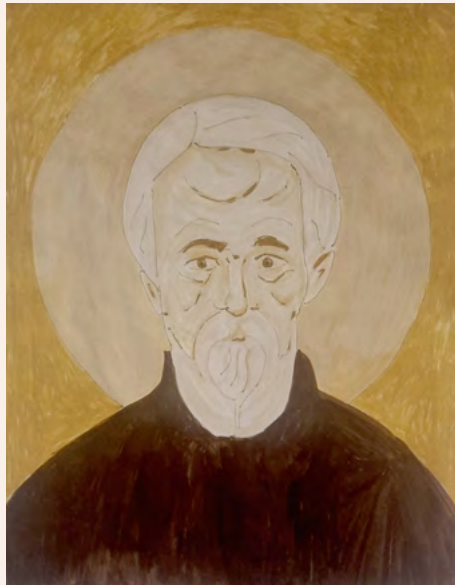
Am stat așa, cu ochii închiși, adâncită în gânduri, neauzind și nevăzând nimic în jurul meu, cu matrița în față, până când mâna mea a apucat creionul și a început să schițeze imaginea pe care am cusut-o în minte: ochii blânzi, buzele subțiri, mâinile fine, părul, aripile și haina de mătase. Se ivise în fața mea. Apoi, am luat dățița și am început să croiesc conturul: o linie mai subțire, apoi alta mai adâncă... Încet, încet, imaginea prindea viață, iar, curând, m-am trezit față în față cu propriul meu Înger Păzitor.

L-am privit. Oare ce-mi spunea? Îmi surâdea jucăuș, iar privirea îi era veselă, parcă întrebându-mă ceva. „Ce vrei să-mi spui?” am murmurat eu. Dar îngerul tăcea. Doar se uita la mine. M-a privit așa și în momentul în care vopsea albastră s-a așternut peste el, apoi când era presat cu o coală albă de hârtie și, în final, când propria lui imagine a rămas imprimată în oglindă. Liniile fine, cutele

robei, şuvițele părului, zâmbetul nevinovat, toate arătau mai frumos decât mi-aș fi putut imagina. „Dragul meu înger”, i-am zis, aproape șoptit, „Tu mă veghezi în fiecare noapte și zi! Când sunt la pământ, tu mă ridici, când sunt slăbită, tu îmi dai puteri, când sunt la necaz, tu mă vezi și mă ajuți! Fără tine, eu ce-aș fi? Datorită ție sunt cea care sunt, datorită ție știu ce sunt dragostea și iubirea, bunătatea și curajul, credința și smerenia! Spune-mi, te rog, cum pot să-ți mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru mine?”

Iar, atunci, stând așa, în tăcere, privindu-i chipul ieșit la iveală, mângâindu-i aripile scrijelite în materia matriței, am primit ce voia să-mi spună cu atâta ardoare, iar eu nu pricepeam: „Copile, eu pentru tine am luptat cu dragoste și o voi face până în ceasul cel din urmă, căci am primit poruncă de la bunul Dumnezeu, care te iubește și Își dorește ca și tu să Îl iubești, cu trup și suflet! Caută Lumina și fugi de cel rău, ca să ajungi cu inima curată în Împărăția Cerului. Când ți-e greu, strigă după ajutor și El va veni. Căci Domnul nostru Iisus Hristos a spus: „Cereți și vi se va da; căutați și veți găsi; bateți și vi se va deschide”. Iar eu voi fi întotdeauna cu tine, la bine și la rău, prin lumină și prin întuneric, prin apă și prin foc! Nu-ți pierde curajul și nu uita că, la capătul tunelului, va fi întotdeauna lumină.”

Clara Ciuplea, clasa a VII-a A

O VIZIUNE A IUBIRII ÎN CHIPUL RUGĂCIUNII

Într-o zi am descoperit în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii că este cu puțință să-l întâlnești pe Dumnezeu cu adevărat în rugăciune (...) Astfel, am înțeles, puțin câte puțin, că Dumnezeu este aproape, că mă iubește și că, lăsându-mă umplut de iubirea Lui, inima mea se deschide celorlalți. Am înțeles că iubirea este comuniunea cu Dumnezeu și cu celălalt și că, fără această comuniune, lumea nu este decât tristețe, ruină, distrugere, masacre. Numai dacă va voi să trăiască în această iubire, lumea ar cunoaște viața veșnică. Părintele Dumitru Stăniloae, **Mica dogmatică vorbită**.

Dintre toate ipostazele cuceritoarelor iubiri, cele desăvârșite cu adevărat, numai aceea din miezul rugăciunii se instituie ca o locuire în chip religios a omului din toate timpurile, purtător de dragostea și dorul Lui Dumnezeu.

În viziunea Părintelui Dumitru Stăniloae, rugăciunea circumscrie arhitectura minții și a sufletului. Încă de la Sfinții Părinți, această locuire a devenit un model complex de cerere și de închinare a Slavei în care sălășluiesc Duhul Sfânt și idealul omului, de a trăi în orizontul iubirii celei mai înalte, a lui Dumnezeu. Astfel, printr-o vocație a credinței cu adevărat, teologia, devenită filocalică, a Sfântului Părinte Dumitru Stăniloae este îmbogățită de o noblețe configurată de iubire, de bucuria iubirii trinitare, de iubirea ca paradigmă a Sfintei Treimi. În lumina acestei idei se oglindește asemănarea Sfântului Părinte cu Sfântul Ioan Evanghelistul, care până la adânci bătrâneți repeta neconținut că Dumnezeu este iubire.

În esență, aceasta este iubirea din taina spiritualității ortodoxe. Devine copleșitoare ideea Sfântului Părinte, potrivit căreia atmosfera comuniunilor liturgice ortodoxe stă sub semnul unei înalte fericiri, născute din logica și geniul lui Dumnezeu de a pune să se îmbrățișeze virtutea îndurării

suferinței de pe cruce cu virtutea iertării, a îndemnului la bucurie. Aparent, aici se exprimă un paradox, afirmă Sfântul Părinte, fiindcă logica rugăciunii topește suferința în bucurie, sublimează strigătul înalt de durere într-o fericire purtătoare de Harul Duhului Sfânt, ieșit din „athanorul” iubirii. Astfel, ființează Împărăția Cerurilor, lăcaș al tuturor rugăciunilor salvatoare, înălțate de idealul mântuirii.

Format în lumina Sfinților Părinți ai Iubirii – Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Isaac Sirul și Sfântul Grigorie Palama – Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae mărturisește rugăciunea și experiența Duhului Sfânt, într-o zonă distinctă și distinsă, înaltă a minții desăvârșite prin minunea relației lumii văzute cu cea nevăzută. Astfel, au fost descoperite cuceritoare idei din sfera științelor exacte, cum ar fi matematica, fizica, biologia, medicina, așezate în planul teologic al gândirii. O idee fascinantă a Părintelui, preocupat și de arealul științei, era deosebita apreciere pentru lumea fizicii, despre care afirma că este cea dintâi care a atins cu mâna ei Mantia lui Dumnezeu. Aceasta devine o plinătate a intențiilor teologice care îmbrățișează Creația lui Dumnezeu prin Treimea Sa – logosul, rațiunea și creația.

În economia rugăciunii ca principiu existențial, forța cuvântului devenit de-a

pururea viu instituie o legătură cosmică, universală a celor văzute cu cele nevăzute, într-o logică primordială și necesară, între lume și Dumnezeu. Este adânc ziditoare iubirea din rugăciune, care „mișcă sori și stele” în numele îmbogățirii și al îndumnezeirii vieții noastre lăuntrice. Se poate medita în acest sens la o longevitate a rugăciunii. Astfel, dacă legătura lumii cu Dumnezeu se împrăștiează prin neașezarea rugăciunii în primul plan al existenței umane, atunci și viața noastră lăuntrică sărăcește, se împrăștiează și poate apărea pericolul înlocuirii acestui giuvaer al minții și al inimii cu născocirile artificialului. Dacă minimalizăm rolul covârșitor al rugăciunii, în fascinația minții și în frumusețea inimii, nicio treaptă nu mai este cu puțință.

Așadar, rugăciunea se înscrie într-o longevitate definită de pasul lui Dumnezeu în ritmul pasului nostru pământesc, prin răspunsul cuceritor și înflăcărat de lumina Iubirii din chilia rugăciunii.

Angela Popescu, profesor de limba și literatura română

Realitatea întrupată

Într-o lume grăbită și adesea ruptă de rădăcinile sale spirituale, chipul Părintelui Dumitru Stăniloae rămâne o lumină călăuzitoare pentru sufletele care caută Adevărul. Numit adesea „teologul iubirii”, Părintele Stăniloae nu a fost doar un erudit al dogmei ortodoxe, ci mai ales un mărturisitor al unei teologii vii, izvorâte dintr-o relație profundă cu Dumnezeu și cu omul. În opera și viața sa, iubirea este forța fundamentală care susține întreaga existență.

Pentru Părintele Stăniloae, Dumnezeu nu este o idee abstractă, ci o Persoană iubitoare, sau, mai bine zis, o comuniune de Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, uniți printr-o iubire desăvârșită. Această iubire nu rămâne închisă în Dumnezeu, ci se revarsă

în afară, în Creație, în viața fiecărui om. Așadar, iubirea nu este o caracteristică a lui Dumnezeu, ci esența Sa.

În viziunea Părintelui Dumitru Stăniloae, iubirea nu este o simplă trăire lăuntrică sau emoțională, ci o realitate concretă, întrupată. Ea se face văzută și atinsă în Persoana lui Hristos, în care iubirea dumnezeiască coboară în lume și se oferă în întregime. Crucea devine, astfel, nu doar semnul suferinței, ci mai ales icoana supremă a iubirii jertfelnice, a unei iubiri care se dă pe sine până la capăt iar Învierea este biruința definitivă a acestei iubiri asupra morții, păcatului și iadului, redeschizând omului drumul către comuniunea pierdută cu Dumnezeu.

Un gând frumos al Părintelui Stăniloae este legat de persoană și comuniune. El spune că o persoană nu poate fi „întreagă” dacă este singură. Adevărata viață se trăiește împreună cu ceilalți, în iubire și respect reciproc.

Relațiile dintre oameni – în familie, între prieteni, la școală sau în comunitate – devin locuri unde ne descoperim pe noi înșine, dar și pe Dumnezeu. Comuniunea nu înseamnă să fim toți la fel, ci să ne acceptăm și să ne iubim în diferențele noastre.

Pentru Părintele Stăniloae, iubirea nu e doar un sentiment. Este o energie divină care vine de la Dumnezeu și ne face capabili să ne deschidem către ceilalți. Dumnezeu ne iubește personal, nu ca pe o mulțime anonimă, și ne cheamă să răspundem acestei iubiri prin felul în care trăim.

Iubirea lui Dumnezeu nu ne forțează, nu ne obligă, ci ne așteaptă. Ea ne dă libertatea să alegem să fim mai buni, mai atenți la cei din jur, mai sinceri cu noi înșine.

Pentru Părintele Dumitru Stăniloae, Biserica nu este doar o clădire sau un loc unde mergem duminica. Ea este o comunitate vie, un spațiu al iubirii și al întâlnirii cu Dumnezeu și cu ceilalți. Aici, iubirea nu este

doar un cuvânt frumos, ci devine realitate. În Biserică, Dumnezeu nu este o idee abstractă, ci un Tată care ne iubește și ne cheamă la El. Prin Sfintele Taine – Botezul, Spovedania, Împărtășania – omul se unește cu Hristos și devine parte din Trupul Lui, adică din marea familie a credincioșilor.

El nu ne vorbește despre o iubire idealizată, de neatins, ci despre o iubire care se trăiește – în gesturi simple, în iertare, în apropiere, în jertfă, în dorul omului după Dumnezeu și după celălalt. O iubire care unește cerul cu pământul, și inima omului cu inima lui Hristos.

Biserica devine, astfel, nu doar o zidire de piatră, ci un loc al întâlnirii vii, al vindecării și al dăruirii. Acolo, în comuniune, învățăm să nu fim doar indivizi, ci persoane care iubesc, speră și luminează.

Mara Argeșeanu, clasa a IX-a

Părintele Dumitru era la masa de lucru, plină de vrafuri de cărți. Și-a ridicat capul leonin, cu părul și barba albe ca neaua, cu fața luminată de un surâs blajin, plin de bunătate. Ochii pătrunzători te cercetau cu iubire, cu deschidere. A început să vorbească direct, fără ezitări, cu plăcere, de parcă s-ar fi bucurat să ne aibă oaspeți, deși îl întrerupsesem din lucru. Îi cunoșteam timbrul din convorbirile telefonice, dar acum mi se părea mai puternic, mai viu, mai sigur. A abordat chestiuni legate de soarta bisericii, de religiozitatea tineretului. Avea în tot ce spunea o siguranță și un optimism atât de convingător, izvorâte din încrederea enormă pe care o avea în poporul român și din dragostea pe care i-o purta. Căci, pe lângă scrierile sale teologice, Părintele a dat pagini admirabile de analiză a spiritualității noastre, care pot sta alături de paginile unui Mircea Vulcănescu, ale unui Ernest Bernea și ale atâtor filosofi și sociologi ai culturii. **Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Contemporanii mei**

*În strâmta locuință cât o chilie a Părintelui veneau persoane apropiat, sau străini, atât de diferiți unul de celălalt, oameni în vârstă și tineri, femei și copii, săraci sau bogați, mireni sau preoți, călugări și ierarhi, bolnavi... În puțin loc, câtă largime dintr-odată! Totdeauna împreună cu măicuța, cum i se spunea soției Părintelui, era cu fiecare atent și comunicativ, răbdător și mângâietor. Bucuria care-i lumina mereu privirea îți mergea la suflet. Lucra zilnic și vorbea despre ce lucra. Vorbea despre Iisus Hristos Cel întrupat și jertfit, viu și înviat pentru noi, biruitor al morții, Hristos al bucuriei și al elanului vieții, țință tuturor persoanelor umane, singura noastră salvare - erau cuvintele și nesfârșita preocupare a vieții Părintelui. Pildă de delicatețe și bunătate. Sensibil. Blând. Te simțai bine lângă Părintele, în largul tău, în siguranță, liniștit și destins, ocrotit și apărat. Te simțai întărit. Nu îți venea să mai pleci. Doreai să fii asemenea Părintelui, să-i fii asemănător. Om și dar al lui Dumnezeu, iubitor de frumos, Părintele Dumitru Stăniloae. **Horea Paștina, Ascult și privesc***

Din dragoste

Dumitru iubea, de când era mic iubea. Mama și tatăl lui l-au învățat să iubească, iar mai târziu a devenit preot și mai apoi Sfânt. De aceea, și este numit astăzi teologul iubirii, fiindcă iubea. Și iubea mult, mai mult decât o făceau mulți pe vremea lui. Aceasta l-a făcut Sfânt, iubirea. Canonizarea lui, trecerea lui în rândul Sfinților, s-a petrecut chiar de curând, în acest an, și trebuie să fie o onoare pentru noi că suntem contemporani și că trăim în vremea acestei canonizări. Mai exact, începând din acest an, pe data de 4 octombrie, Biserica Ortodoxă îl va sărbători pe Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae.

Una dintre formele de iubire pe care le avea Părintele Stăniloae și la care ne îndemna și pe noi, poporul iubit al lui Hristos, era slujirea. Astfel, Stăniloae era de părere că toată

lumea care iubește trebuie să și slujească – nu poți iubi fără să și slujești. Omul este chemat de Dumnezeu ca să slujească, să își arate slujirea lui față de El prin slujirea și dragostea față de semenii și prin rugăciune.

Oamenii au nevoie unii de alții. De aceea Dumnezeu l-a creat pe om, din dragoste, și i-a dat frați ca să se poată sluji între ei. Omul este dependent de semenii, deoarece se încarcă din iubirea lor. Omule, degeaba primești bunuri materiale! Acestea îți sunt, desigur, utile, însă doar pe o perioadă scurtă, cât să te înveselească pe moment. Bunurile materiale nu intră însă nicicând în sufletul omului și nu îi pot trezi sentimente profunde. Singurii care îi pot ajunge la suflet omului sunt alți oameni, interacțiunea cu ei și sentimentele evocate de ei. Astfel, omul flămând se poate hrăni doar cu dragoste – dragostea primită de la semenii, pe care are nevoie să o primească neîncetat.

Dar, cu toate acestea, omul are o responsabilitate – aceea de a dăruia la rândul lui. Ce? Dragoste! Cui? Semenilor săi. Un om care primește iubirea celorlalți și care nu iubește înapoi este ca un mândălcios lacom, care nu știe când să se oprească și nu are de gând sub niciun chip să se abțină. De aceea, intervine responsabilitatea de a sluji înapoi. Omul are nevoie să primească iubire, dar trebuie să le și slujească semenilor, iubindu-i înapoi. Iubindu-i înseamnă să le arate afecțiunea, bunăvoința și ajutorul sufletesc. Uneori, o vorbă dulce sau un gest adânc de compasiune pot schimba mentalitatea omului mult mai mult decât un dar material.

Totodată, omul este chemat să Îl slujească pe Dumnezeu. Degeaba îți slujești semenii, dacă nu Îl slujești și pe Domnul. Dumnezeu are nevoie de noi, de iubirea noastră, fiindcă de aceea ne-a creat, cu scopul de a ne chema spre îndumnezeire, adică spre iubire nemărginită. Aceasta înseamnă îndumnezeirea, slujirea lui Dumnezeu prin slujirea și iubirea aproapelui.

Deci, cum vedea Părintele Stăniloae slujirea ca formă de iubire? Foarte simplu! Slujirea era îndatorirea omului de a iubi. Una reciprocă chiar, atunci când vorbim despre oameni. Când vorbim despre slujirea lui Hristos, este, pe de o parte, responsabilitatea de a-ți iubi semenii, fiindcă aceasta este cea mai mare poruncă pe care am primit-o de la El, iar, pe de altă parte, este îndatorirea de a-l iubi pe El. Această îndatorire este însă posibilă doar prin conștiință, deoarece nu-l poți iubi pe Domnul decât dacă vrei să o faci. Nimeni, nici măcar El, nu te poate obliga să o faci. Este la alegerea ta. Iar atunci când o faci necondiționat simți cu tot sufletul tău că așa trebuie, atunci Îi slujești și te îndrepti spre îndumnezeire.

În concluzie, Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae vedea slujirea față de semenii ca pe o formă de iubire foarte profundă, esențială pentru comuniunea cu Dumnezeu.

Maria Gutue, clasa a IX-a

Faptul că era ferm în convingerile lui îmi dădea o mare siguranță. Faptul că lua în serios ceea ce credea și propovăduia, „Eu sunt preot, trebuie să mă port ca un preot”, era pentru mine un sprijin moral, o certitudine. Dar în același timp avea o căldură și o gentilețe sincere, firești, neostentative, care-ți încălzeau inima. Așa îl știusem dintotdeauna și mi se părea firesc să fie așa. Acum sufeream pentru că ne lipsea bunătatea, participarea lui la viața, la bucuriile, la grijile noastre. Și, repet, ne lipseau zilele de sărbătoare. Acel sentiment inefabil de măreție, de frumusețe, de deosebit, care încălzea inima și te înflora! Fiecare zi de praznic, de duminică, era altceva decât celelalte zile. Erau zile în care nimeni nu era trist, nimeni nu era bolnav, nimeni nu plângea. Nimeni nu avea pricină să fie trist, să fie bolnav, să plângă.

Lidia Stăniloae, Lumina faptei din lumina cuvântului

LA MUZEUL SATULUI, SUB ACELAȘI SOARE CU STRĂMOȘII

Ne trebuie cu orice chip un Muzeu în aer liber, în care standurile să fie case întregi țărănești, ele însele piese de muzeu, casele la rândul lor fiind așezate astfel ca să închipuie un sat adevărat. (...) Muzeul este în stare să oglindească mai bine decât orice altceva bogăția și varietatea de viață țărănească, ideile de atâtea ori adânci, de stil arhitectonic țărănesc, marea știință a adaptării la mediu și a prelucrării mediului, originalitatea în împodobire și siguranța instinctivă sau chibzuită a folosirii spațiului mai larg pentru oameni, vite și lucruri; arta și tehnica românească de la brazdă își dau mâna. Obiectele trebuie așezate în muzeu așa cum sunt ele în realitate, nu între pânze, ci într-o casă adevărată; nu în standuri ci în băutura din gospodăria omului. Dimitrie Gusti, fragment din discursul de la Deschiderea oficială a Muzeului Satului, din 10 mai 1936

*Oricum, în fumul vremii deslușești
Un sat apus, un răsărit de lună
Văzute de-un copil apus și el
Unde? și când? – cu luna împreună*
Ioan Alexandru

În ultimele zile ale lui brumărel, aproape de Sânmedru, când românul neașștia că pune pe umeri haina de iarnă și pe cap

cușma, gândind cu încrâncenare că le va lepăda în noaptea în care nucii lăcrimează – la Sângheorghe, fost-a timpul să poposim la Muzeul Satului. Pășit-am spre o lume străină, aproape pierdută, o lume în care te opreai la poarta omului, în dreptul merindarului, să dai ziua bună, să te întrămezi cu de-ale gurii și să te rogi pentru sănătatea gazdelor. Acea lume este a strămoșilor noștri, a unui alt fel de a fi, care mai sălășluiește undeva, adânc, și în noi. Și cât de departe este acest în noi!

Am lăsat în urmă Bucureștiul contemporan, devenind pelerini ai trecutului. Am simțit repede că nu este vorba numai de construcții, ci și de vieți. Pentru oamenii de mai înainte, casa era un membru al familiei. O însemnau cu *Cruce-ajută*, nu numai la temelie, ci și la ferestre sau pe acoperiș, o primeneau la sărbători și o încingeau, ca pe o fată de măritat ce merge la horă, cu porți lucrate în lemn care să fie mărturie hărniciei, îndemnării și dragului de frumos al stăpânilor. Era acel membru cald și statornic, încărcat de zile

și primitor, care te urmărea cu privirile sale lemnoase oriunde ai apuca-o în lume. De aceea, poate, prezența ei stăruie întâi și întâi în inimă: *La casa amintirii cu-obloane și pridvor,/ Păienjeni zăbreli ră și poartă, și zăvor* (Ion Pillat), mijlocind iubirea dintre oameni și locul în care le-a fost dat să vadă lumina soarelui.

Și pentru ca vizita noastră să rămână nesimțitoare la curgerea vremii, ne-am odihnit în curțile bisericilor. Pictura ștearsă de pe lemnul greu de timp lasă să se mai vadă scena *Înfricoșatei Judecăți*. Gândul la moarte să fi fost mai stăruitor în mințile oamenilor de odinioară? Poate că au înțeles mai lesne ce înseamnă plecarea când au fost strămutați...

Am fost bucuroasă să fac o vizită trecutului alături de elevii mei. Am simțit că au fost fascinați de modestia și ingeniozitatea satului. Călătoria în timp și tezaurul pe care ni le-a pus înaintea Dimitri Gusti reprezintă gestul ce face din civilizație cultură și șansa neuitării și pomenirii străbunilor. E declarația sa de dragoste pentru trecut și pentru viitor, pesemne că o fi simțit cum *din satul său munții îl strigă prin oase*. (Ioan Alexandru).

Cosmina Spiridon, profesor de limba și literatura română

Impresii de la Muzeul Satului

De cum am văzut-o, m-a atras culoarea ei veselă, un albastru deschis – casa din *Jurilovca* – micuță, cu acoperiș de stuf și curte îngrijită, plină de flori colorate. Mi-am imaginat cum pescarii se întorceau seara târziu cu năvoadele pline de pești. În minunatul muzeu din aer liber, am apreciat faptul că aproape fiecare casă spune o poveste frumoasă despre modul de viață de altădată. Această căsuță se distinge prin decorațiile de la tâmplăria obloanelor, a ferestrelor și a ușilor, pictate în culori vii: albastru, alb, roșu închis, verde.

Alexia Iris Soare, clasa a V-a C

Afară era senin și vântul adia încet, aducând o briză răcoroasă. Domnul ghid ne-a depănat povești pline de farmec despre traiul oamenilor din trecut, despre locuințele lor create din materiale pe care le aveau la îndemână. Casa care m-a impresionat cel mai mult este cea din *Chiojdu Mic*, construită în secolul al XVIII-lea, în județul Buzău, ridicată pe o impunătoare temelie din piatră de râu și apoi structură de lemn, cu pământ deasupra.

Ștefania Crina Teodorescu, clasa a V-a C

Deși am fost la Muzeul Satului de mai multe ori, de fiecare dată este o experiență de neuitat! Fiecare casă are povestea ei unică, nicio casă nu este la fel. De departe, cea mai interesantă mi se pare singura casă pe jumătate construită sub pământ. Datorită acoperișului acoperit cu paie, casa arată ca o movilă de pământ. Ce m-a impresionat când am intrat înăuntru au fost masa la care mâncau oamenii și patul pe care dormeau acum 100 de ani! Picioarele paturilor erau bătute direct în podeaua de pământ.

Andrei Crengăniș, clasa a V-a C

Am fost la binecunoscutul Muzeu al Satului pentru a vizita casele tradiționale. Acest muzeu a fost întemeiat de către marele sociolog Dimitrie Gusti, cunoscut pentru cercetările sale despre viața satului românesc. Încă din apropierea porții muzeului, am simțit căldura locului și eram nerăbdătoare să intru.

Am intrat în *sătuclul iubăreț*, așa cum îl numesc eu. Doamna care ne era ghid ne-a îndrumat către obiective, povestindu-ne despre localitatea din care provine și despre structura fiecărei construcții.

Biserica „Sfinții Voievozi” mi s-a părut micuță, dar bine lucrată, îți dă o stare de bucurie. Picturile interiorului sunt încântătoare. Această biserică, precum ne-a

spus și doamna care ne ghida, provine din satul Răpciuni, județul Neamț. Ea a fost construită din lemn în anul 1773 și poartă hramul Sfinților Mihail și Gavril.

Anamaria Matei, clasa a V-a C

Vizita la Muzeul Satului a fost foarte frumoasă. Acolo m-am simțit ca și cum m-aș fi întors în timp, de parcă i-aș fi cunoscut pe oamenii din acele vremuri.

Mi-a atras atenția o casa din Curtișoara, județul Gorj, deoarece avea un mic hambar pentru semințe (care se numește *jitniță*) și pentru că în construcția casei era folosit un copac. Acesta susținea pridvorul de la etaj, căruia locuitorii zonei îi spun *târnaț*. Am aflat că una dintre ocupațiile oamenilor era pomicultura. Cred că acesta este motivul pentru care s-au ajutat de acel trunchi gros la ridicarea și stabilitatea pridvorului. Această idee arată o creativitate specială a oamenilor care au gândit casa.

Mi-am dat seama că oamenii de atunci iubeau foarte mult lemnul, deoarece realizau diferite modele pe obiectele făcute din acest material. Poarta acestei gospodării avea mai

multe modele sculptate: stele, flori, linii serpuite. De asemenea, în casă, am observat mai multe linguri care aveau capătul cioplit în forma unui cap de cal sau a unei cozi de păun. Nu pot să cred că oamenii din trecut făceau artă din lucruri atât de simple!

Ștefan Țugui, clasa a V-a A

Mie mi-a plăcut la Muzeul Satului că am văzut cum trăiau oamenii, cum arătau casele lor și ce aveau în interior. Și mi-a mai plăcut și că am lucrat în echipă și că am colaborat unii cu alții.

Ghidul ne-a povestit din ce județ erau casele și ce rol aveau toate lucrurile din casă.

Fiecare casă avea ceva diferit. Am aflat că în fiecare județ casele erau construite din alte materiale și am văzut că arătau diferit: unele aveau două etaje, altele aveau o mică grădină în fața casei, altele aveau un loc în care depozitau fânul pentru animale, pentru iarnă.

Cel mai mult mi-a plăcut construcția numită de oamenii locului *surlă*. Nu este o casă, ci un adăpost pentru păstori sau pentru oamenii care lucrează la pădure. Dacă este

întâlnită lângă case, aceasta e folosită ca bucutărie în care se gătește vara. Mi-a atras atenția acoperișul ei foarte înalt și faptul că în centrul încăperii se află cuptorul.

M-am bucurat să aflu despre această construcție din județul Neamț și abia aștept să mai vizităm Muzeul Satului!

Tiana Matei, clasa a V-a A

Muzeul Satului

Vizita la Muzeul Satului a fost într-una din zilele din „Săptămâna Altfel”. A fost o ieșire frumoasă, cu multe construcții din trecut. Una dintre construcțiile care mi-au plăcut este din Trăisteni, județul Prahova. Casa, gospodăria lui Dinu Radu Costea, provine de la poalele munților Baiului și a fost adusă în Muzeul Satului în anul 1936. Aceasta este reprezentativă pentru arhitectura populară și aparține secolului al XIX-lea. În zonă, ocupațiile principale ale locuitorilor erau creșterea vitelor mari și a turmelor de oi,

lucrul la pădure, pomicultura și cărașia.

În interior, mi-au plăcut ștergarele și batistele pe care erau cusute flori de arnică. Acestea erau agățate pe fiecare perete. Am înțeles că reprezintă un element specific zonei. Tot în casă, erau diferite obiecte utile pentru creșterea oilor. Am văzut mai multe forme pentru caș și foarfecii pentru a tunde oile.

În exterior, mi-au atras atenția pivnița și porțile sculptate în lemn ale acesteia. Mi-a mai plăcut faptul că, deasupra pivniței, proprietarii aveau un foișor. Cred că ar fi frumos să petreci acolo serile de vară.

Anastasia Moise, clasa a V-a A

Mie mi-a plăcut această ieșire și m-am simțit bine alături de colegi. Am aflat că la casele din Moldova, la poartă, exista un *merindar*. Casa din satul Nereju, județul Vrancea, avea unul. Acolo, stăpânii casei puneau câteva gustări pentru trecători. Tot la această casă mi-a plăcut pridvorul și faptul că

avea un pat din lemn pentru odihna pe timpul verii. În casă, mi-au atras atenția măștile de lemn și de blană. Acestea erau importante pentru obiceiurile de Crăciun și de Anul Nou.

Mi-a mai plăcut și casa din Trăisteni, Prahova. Această casă nu avea numai pridvor, ci și o pivniță dedesubt. Mi s-a părut o idee foarte bună. Aș fi vrut să fi putut intra în pivniță.

David Ursache, clasa a V-a A

Mi-a plăcut vizita la Muzeul Satului, deoarece am aflat lucruri interesante despre casele de acolo. M-am simțit tare bine. Atmosfera a fost plăcută. Mulți colegi și multă joacă. Un lucru nou aflat la muzeu este că acesta a împlinit aproape 90 de ani.

Mi-a atras atenția casa din Jurilovca, județul Tulcea. Aceasta era frumos decorată și colorată. Pe ușile sale erau pictate vase cu flori, inițialele stăpânului gospodăriei (cu alfabet chirilic) și anul construcției – 1889. Mi s-a părut interesant faptul că încăperile de locuit și șopronul sau camera de afumat peștele erau unite. Acoperișul era făcut din fân și stuf. Înăuntrul casei, mi-au atras atenția farfuriile frumos decorate.

Plecând de la muzeu, am rămas cu întrebările: *Oare astăzi de ce oamenii vor să uite așa ușor când au terminat casa? Nu mai sunt casele atât de importante pentru ei?*

Sofia Constantin, clasa a V-a A

Vizita la Muzeul Satului

Vizita la Muzeul Satului a fost interesantă și plină de case de vizitat din fiecare provincie a României și mi-a plăcut faptul că am aflat lucruri noi. M-am simțit bine, mi-au plăcut toate vizitele și activitățile.

Am aflat că, în trecut, în Oltenia, bordeiele se făceau special pentru a se camufla și că un merindar este un sertar-suport în care se puneau merinde și apă pentru trecători. Acesta din urmă se găsea în zona Vrancea.

Mi-a atras atenția bordeiul din Drăghiceni, deoarece, chiar dacă majoritatea acoperișurilor din Oltenia erau din lemn, acesta era realizat din paie. Am remarcat că bordeiul a fost construit în forma literei „L” și că avea numai trei încăperi. De asemenea, am rămas uimit de faptul că, fiind construită în mare parte în pământ, camerele nu era nici măcar în miezul zilei prea bine luminate.

La ieșirea din muzeu mi-am luat rămas bun de la colegi și de la doamna dirigintă și am notat tot ce am aflat nou.

Cristian Nițu, clasa a V-a A

Îmi amintesc foarte bine cum ieșeam câteodată seara în ogradă. În beznă zăream dintr-odată Calea-Laptelui și stelele, ca ciorchinii grei și mari, coborâte până aproape de acoperișele de paie. Priveliștea era copleșitoare; sub impresia ei trăiam în credința că, într-adevăr, noaptea stelele coboară până aproape în sat, participând într-un fel la viața oamenilor și ascultându-le răsuflarea în somn. Sunt aici în joc sentimente și vedenii nealterate de nici un act al rațiunii și de nici o cosmologie învățată și acceptată de-a gata. Iată experiențe vii care leagă cerul de pământ, care fac o punte între viață și moarte și amestecă stihiiile după o logică primară căreia anevoie i te poți sustrage și care mi se pare cu neputință în altă parte decât în mediul înțeles și trăit ca o „lume”, a satului.

Lucian Blaga, **Hronicul și cântecul vârstelor**

Balul Bobocilor

Uneori, înainte să înceapă ceva frumos, simți în tine o lumină, ca o scânteie care se aprinde fără zgomot. Nu știi de unde vine, nici de ce te încălzește atât de tare, dar o lași acolo, să crească și să te îmbogățească. Ei bine, cam așa am simțit și noi, elevii de clasa a IX-a, Balul Bobocilor.

Tema balului din acest an – Călătorie în jurul lumii – ne-a invitat să visăm, să ne lăsăm purtați de imaginație și să descoperim frumusețea din lăuntrul nostru. Fiecare clasă a ales să reprezinte o țară și a susținut un moment cultural specific acesteia. Împreună cu colegii noștri din clasa a IX-a, am pornit într-o aventură fascinantă în Italia, țara artei și a muzicii, dar și a emoțiilor intense.

Pregătirile au început cu multă nerăbdare pentru că, asemenea italienilor, și noi trăim cu entuziasm, râdem mult și punem suflet în tot ce facem. Doamna coregraf Lelia Vladu, o prezență plină de energie și inspirație, a reușit să ne adune pe toți, să ne armonizeze

și să ne facă să ne bucurăm de fiecare ritm și gest. Pașii rezeși și veseli ai *Tarantellei*, dans specific acestei țări, răsunau peste tot. Uneori greșeam, ne încurcam în mișcări sau ne călcăm pe picioare, dar tocmai acele momente ne-au apropiat.

Îmi dau seama acum că, de fapt, nu a fost doar „o călătorie în jurul lumii”, ci o călătorie în jurul propriei inimi. Am descoperit cât de frumos este să visezi împreună cu ceilalți, să muncești cot la cot și să te bucuri de reușite ca o echipă.

Marina Boiță, Teodora Macovei, clasa

Balul Bobocilor ne-a adus pe toți împreună cu mare deschidere unii față de alții, pe măsura curiozității noastre pentru toate momentele puse în scenă.

Am pornit în călătorie împreună cu clasa a XII-a și am ajuns în Franța. Privind-l și ascultându-l pe colegul nostru, Dan, îmbrăcat în costumul de marinier și cu mustața chevron, cu o atitudine demnă, mândru de cultura din care provine, m-am transpus pe malul Senei, în acordurile muzicii interpretate de Édith Piaf.

Din Paris, am navigat pe Marea Egee, alături de clasa a XI-a. *Joie de vivre* a lăsat locul

dramatismului lui Homer, urmându-l astfel pe Ulise în revenirea sa în Itaca. Străduința ce transpare din fidelitatea istorică cu care au fost create costumele și decorul amintește de perseverența lui Ulise în recuperarea regatului și a iubitei sale soții. Interpretarea colegilor a fost atât de convingătoare, încât curajul lui Ulise a fost prezent pe scenă ca un personaj independent, chiar dacă aparent nevăzut.

Tema universală a separării și a regăsirii din piesa ce a povestit uluitoarea aventură a lui Ulise a traversat Oceanul Pacific până la Izanagi și Izanami, a căror legendă

a fost pusă în scenă de clasa a X-a. Dincolo de această temă comună, ne-am cufundat în atmosfera exotică a Japoniei, a costumelor sale rafinate și a muzicii ritmice și stilizate, specifice teatrului kabuki.

Și, cum toate drumurile duc la Roma, am revenit în atmosfera plină de viață a dansurilor săltărețe și a cântecelor sentimentale specifice Italiei. Cu fiecare pas reușit al dansului tradițional *Tarantella*, inima ne creștea de voie bună și în priviri ni se putea citi entuziasmul. Concursul interactiv prezentat de colegii noștri Paraschiv și Maria ne-a provocat cu întrebări de cultură generală având ca temă Italia, din domenii variate – de la gastronomie și mașini, până la arhitectură și arte plastice.

Pe parcursul întregii serii, ringul de dans a fost luminat de reflectoare colorate care se mișcau pe ritmul muzicii, creând o atmosferă înflăcărată. Am dansat cu toții; după ce am simțit farmecul dansurilor populare românești, am trecut la ritmuri moderne, de care ne-am bucurat cu aceeași energie și încântare. Râsetele, aplauzele și strigătele de bucurie încă mai vibrează în inimile noastre.

Maria Tudor, clasa a IX-a

Tabăra de astronomie.

Cerurile spun slava lui Dumnezeu

Uimirea este una din cele mai înălțătoare trăiri ale sufletului. Când avem de față un lucru extraordinar, maiestuos, deosebit de frumos și profund, reacția noastră firească este uimirea, ce cuprinde de fapt o multitudine de emoții. Pe de o parte, putem simți un fel de frică, dar o frică bună, deoarece ne confruntăm cu ceva pe care îl percepem ca fiind mult mai mare decât noi, ca și cum ar fi o manifestare a ceva infinit. Pe de altă parte, simțim că tindem către acel infinit, ca o chemare lăuntrică, și nu ne putem dezlipi ochii de la el.

Am început prin a vorbi despre uimire, deoarece este ceea ce simt atunci când, noaptea, îmi îndrept privirea către cele înalte. Le percep ca fiind o fereastră către cele fără de sfârșit. Pesemne că acesta e motivul pentru care cerul a reprezentat totdeauna lăcașul lui Dumnezeu – deși *Cerul și cerul cerurilor nu Te încap* (3 Regi 8:27), totuși este simbolul cel mai bun, din experiența noastră cotidiană, pentru locul Celui Ce Este cu adevărat infinit.

De curând, ne-am adunat mai mulți în cadrul **Taberei de Astronomie** pentru a trăi împreună frumusețea pe care ne-o oferă, noapte de noapte, stelele, luna și toate astrele. Desigur, fiecare dintre noi le văzuse deja de nenumărate ori, cred însă că am reușit să le vedem cu ochi noi, ca și cum ar fi fost pentru prima oară. În timp ce, în cursul vieților

noastre încărcate de griji și responsabilități, adeseori nu mai avem timp să ne bucurăm de lumea din jurul nostru, în cadrul taberei ne-am liniștit și ne-am dat șansa să privim cu atenție la cer, ca un copil care se uimește de tot ceea ce se petrece în jurul lui. Nu ne-am oprit la simpla privire, ci, mai întâi, ne-am familiarizat cu bolta, înțelegându-i mișcările și învățând să recunoaștem constelațiile care au cucerit imaginația anticilor. Mai apoi, ne-am adâncit în tainele pe care le ascunde aparentul întuneric: privind mai atent, cu ajutorul telescopului, am descoperit întregi lumi imense și inimaginabil de îndepărtate, în care au loc evenimente grozave, unde își dezlănțuie puterea cele mai tari forțe din cosmos.

Întâi de toate, am învățat să identificăm Steaua Nordului, adică Polaris, care nu este foarte luminoasă, dar constituie reperul principal, ea rămânând nemișcată și indicând totdeauna direcția nordului geografic. Întreaga boltă se rotește în jurul ei cu 15 grade pe oră, adică efectuează o rotație completă în 24 de ore. Ea poate fi recunoscută ca fiind ultima stea din coada constelației Carului Mic (sau Ursa Mică).

Alte constelații pe care le-am văzut au fost: Carul Mare, Dragonul, eroii elini Perseu, Hercule și Orion, Lira (instrumentul muzical al lui Orfeu), Lebăda, Vulturul,

regina Cassiopeia, calul înaripat Pegasus și altele. Tot cu ochiul liber am văzut și galaxia noastră, Calea Lactee, ca o dâră luminoasă (ca de lapte) ce se extinde de la un capăt la celălalt al cerului. Prin telescop, am observat și planete (în limba greacă „rătăcitoare”, deoarece ele se mișcă relativ la stele): Venus, adică Luceafărul, cel mai luminos astru după soare și lună; Saturn, cu tot cu inele, care l-au făcut pe Galileo să o numească „planeta cu urechi”; mărețul Jupiter, cea mai mare planetă din sistemul solar, căreia i-am văzut inclusiv benzile atmosferice și lunile ei cele mai mari (Europa, Ganymede, Io și Callisto). În istoria fizicii, aceste luni au o importanță deosebită, deoarece au dus la descoperirea vitezei finite a luminii de către astronomul danez Ole Rømer. Un alt lucru interesant este că, din cauza gravitației puternice a lui Jupiter, forțele de maree acționează asupra lunii Europa și o alimentează cu activitate geologică, inclusiv vulcanism și cutremure.

Am observat și diverse roiuri de stele ce se află în galaxia noastră: roiul Pleiadelor, cunoscut popular ca „Cloșca cu pui”, format din stele tinere de culoare albastră; roiul Hiadelor, roiul globular din Hercule și roiul dublu din Perseu.

Unul din cele mai frumoase obiecte cerești pe care le-am văzut este Nebuloasa inelară din Lira. Ea arată ca un inel sau ca un ochi. Deși noi am putut să o vedem doar în alb și negru, ea este de fapt foarte colorată. S-a format prin expulzarea straturilor exterioare de către o stea imensă, mai exact o gigantă roșie, din cauza vânturilor solare foarte puternice.

Cel mai mare și îndepărtat obiect pe care l-am observat a fost galaxia Andromeda. Ea este vizibilă și cu ochiul liber, iar pentru foarte mult timp s-a crezut că este pur și simplu o altă nebuloasă din galaxia

noastră. În 1923, Edwin Hubble, măsurând luminozitatea unui tip cunoscut de stele variabile pe care le-a găsit și în interiorul Andromedei, a descoperit că, de fapt, este o întreagă altă galaxie, foarte departe de a noastră! Astăzi, se estimează că se află la o distanță inimaginabilă de 24 de miliarde de miliarde de kilometri! (Nu este o greșală de tipar dublarea lui „de miliarde”). Dintr-odată, acum aproximativ 100 de ani, omenirea s-a găsit într-un Univers mult mai vast decât și-a imaginat până atunci.

Nu în ultimul rând, am privit și spre două astre mult mai apropiate și familiare: Luna și Soarele.

Pe suprafața Lunii, fiind în primul pătrar, adică luminată pe jumătate, am putut vedea foarte bine mulțimea de cratere și umbrele lor, ca niște cicatrici ale unui trecut tumultuos, dar și măril lunare, tot niște cratere imense, pe care le vedem și cu ochiul liber.

Am privit Soarele printr-un filtru special, montat pe telescop, care ne-a permis să vedem petele solare și asemănarea suprafeței solare cu o coajă de portocală, ambele aceste observații revelând o furioasă activitate electromagnetică în plasma fierbinte a soarelui.

Aș vrea să închei cu niște gânduri despre ce este, de fapt, observația științifică. Este o activitate de observare și de căutare ce începe cu o anumită așteptare sau credință: credința că, în spatele fenomenelor, dincolo de primele aparențe, stau ascunse comori: înțelegeri mai profunde, fenomene străine, dar pline de sens, tipare raționale ce pot fi deslușite, după cum spune profetul Isaia: *Și îți voi da ție vistierii din întuneric, bogății ascunse în locuri tainice, ca să știi că Eu sunt Domnul.* (Isaia 45:3). Însă aceste comori se dezvăluie numai celor ce se apropie cu dorință, cu

răbdare, dar, mai presus de toate, cu onestitate și smerenie.

Mulți istorici argumentează că acesta este motivul pentru care știința s-a născut sau a înflorit în sânul civilizației creștine: crezând că lumea a fost creată de un Creator rațional și că omul este făcut după chipul Acestuia, a fost firească așteptarea ca fenomenele lumii să aibă rațiuni ce pot fi deslușite. Din acest punct de vedere, omul de știință și poetul se aseamănă: ambii caută sensul mai profund al lucrurilor, ambii caută să privească lumea dincolo de aparențe.

În concluzie, fiindcă a fost vorba de observații astronomice, aș vrea să evoc și exemplul Magilor de la răsărit. Se poate spune că erau astronomi sau astrologi, deoarece nu exista încă o distincție între aceste concepte. Ei au văzut steaua aceea nouă, așa cum poate au văzut-o și alții. Însă ei au înțeles și au crezut că în spatele acestui fenomen se află ceva mai profund, un sens pe care și de care au fost chemați să-l descopere. Astfel, au descoperit cel mai profund sens, sensul tuturor lucrurilor: **Logosul lumii.**

Daniel Chelaru

Mai aproape de stele

Încă de la începuturile lumii, omul și-a îndreptat privirile către cer, încercând să îi cuprindă măreția și să dezlege tainele impenetrabile ale universului. La rândul meu, am fost dintotdeauna fascinată de acest spațiu feeric, în care timpul se schimbă în mod misterios, și mereu am privit subjugată de farmecul său, dorind să mă apropiu de el. La finalul lunii august, am participat cu bucurie la tabăra de astrofizică, unde știința rece, dar de-a dreptul captivantă, s-a împletit cu poezia dulce și melodioasă.

În fiecare zi, două ore au fost dedicate

deprinderilor câtorva noțiuni teoretice, practic „povestea” pe care, mai apoi, la înserare, aveam să o vedem în viața reală. Deși, la început, am privit cu teamă toate acele concepte ce păreau complicate, profesorul de fizică, părintele Adrian Sima, ni le-a explicat în așa fel încât, la scurt timp, acestea ne-au devenit familiare.

Dacă în taberele obișnuite activitățile se desfășoară numai pe perioada zilei, venirea serii fiind partea cea mai tristă (a încheierii lor), aici, acest moment a fost primit cu entuziasm, fiind cu toții nerăbdători să privim cerul și să îl cunoaștem mai bine. Astfel, noaptea, întinși pe pământul rece, în sacii de dormit, priveam înmărmuriți peisajul de deasupra noastră. Cerul de un negru profund, catifelat, era atât de senin, încât privindu-l simțeai că te pierzi în el, printre puzderia de stele ce îl împodobeau. Era o lume nouă, mirifică, un tablou pe care nu îl mai văzusem vreodată.

În prima seară, cu hârtiile în mână și îndrumați de profesorul de fizică, am deslușit constelațiile uimitoare, iar, mai apoi, am auzit legende fascinante ale acestora. Deodată, cerul nu mai era un tărâm necunoscut în care mă simțeam rătăcită și stingheră fiindcă, acum îl stăpâneam, cunoșteam toate colțurile lui și îl priveam cu încântare. Era uimitor, ceea ce înainte părea de necuprins se așternea acum, în mintea noastră, ca o poveste. Săgetătorul ne uimea prin poziția lui vitejească, Lebadă, care pe pământ aduce grație și frumusețe, pe cer poartă semnul divinității, al jertfei și al dragostei, iar dragonul mare și impunător aducea fantezie întregului peisaj. Acestea și multe alte constelații împodobeau cerul întunecat, încântându-ne prin legende și formele lor. Astfel, cu toții ne-am atașat de bolta înstelată, tabloul din înalt încălzindu-ne, în ciuda frigului nopții.

După ce am descâlțit tainele universului, am observat planete, stele și roiuri de stele prin telescop și am aflat că cerul pe care noi îl vedem este, de fapt, cerul de acum mii de ani, prezentul nostru fiind diferit de cel al stelelor. Îndrumați de profesorii noștri, am scris poezii despre elementul ce ne-a fascinat cel mai mult în această tabără, apoi le-am citit pe rând, pe fundalul calm al sunetelor de chitară. Acestea nu erau numai obiecte de creație, ci roadele timpului petrecut împreună și ale informațiilor uimitoare acumulate. Mai mult, prin ele am împărtășit celorlalți felul în care ne-a impresionat ceea ce am aflat și văzut.

Tabăra s-a încheiat în liniștea serii, sub un tezaur de strălucire și legende, cu glasuri dulci, acorduri de chitară, cântece ritmate și suflute învăluite în bucuria experienței acestei tabere. În ultima seară, m-am uitat îndelung la stelele arzătoare, savurând pentru ultima oară priveliștea magică cu un oftat. Într-o săptămână, mă atașasem de tot ce însemnă tabăra: de oameni, de activități, de natură, de viața rurală, de peisaje, dar, cel mai mult, de stele. Nu îmi puteam imagina cum voi trăi cu cerul mut din București, acum că l-am văzut în toată splendoarea lui... Astfel, am rămas cu dorul și regretul stărnite de plecare, dar cu gândul că ne vom întoarce, pentru că, așa cum a spus domnul profesor de fizică, *am prins bronzul stelelor, iar acesta trece cel mai greu.*

Ana Nicolae, clasa a VIII-a

Din Casa pământului în Casa Cerului

În aceasta vară, în *pridvorul cunoașterii* din Țara Vrancei s-a organizat, pentru prima dată, o **Tabără de Astronomie**. Având deja cunoștințe de bază despre astrofizică și astronomie din clasele anterioare, și fiind pasionată de această ramură a științei, o tabără de astronomie era exact ce îmi doream. Astfel, în dimineața plecării, m-am găsit cu bucurie pe bancheta din spate a autocarului împreună cu prietenele mele, nerăbdătoare să petrecem o săptămână întreagă în compania stelelor.

Tabăra s-a dovedit a fi plină de activități interactive și interesante. Am fost foarte impresionată că ne-am putut uita la soare prin telescop. Și, pentru că basmele povesteau despre un Făt-Frumos *că la soare te puteai uita, iar la dânsul ba*, ne-am propus și noi să privim soarele în față, însă cu ajutorul unui telescop. Desigur, a fost nevoie ca telescopului să i se atașeze un filtru special, pentru a nu ne deteriora vederea

Tabăra de astronomie

atunci când ne-am uitat prin el, însă, cu toate acestea, a fost o experiență unică, reușind să vedem astrul într-o ipostază cu totul inedită și uimitoare. De asemenea, am făcut și un mic experiment – am folosit o prismă triunghiulară de sticlă pentru a separa lumina soarelui în culori, reușind să creăm un mic curcubeu pe o foaie de hârtie.

Cred că o experiență cu totul și cu totul specială a fost, totuși, cercetatul cerului pe timp de noapte, cu atât mai mult cu cât văzduhul își ascunde stelele pentru locuitorii marilor orașe, lăsându-i nostalgici și mereu cu dorul boltei împodobite. Înfoliați bine în sacii noștri de dormit, am avut rara ocazie de a ne bucura de un cer limpede și plin de stele, de a învăța constelații, precum Ursa Mare și Ursa Mică, Casiopeea, Cefeul, Lebăda, Dragonul și triumphiul de vară, și de a ne da

seama de locul Pământului nostru în univers. În plus, într-una dintre nopți am făcut și o ieșire mai memorabilă – pe la orele trei-patru dimineața, ne-am trezit cu entuziasm pentru a avea ocazia de a ne bucura de un cer nemaivăzut până atunci, *cerul de iarnă* cu tot alaiul lui. Astfel, în aceste momente, am putut vedea prin telescop planetele Jupiter și Saturn, împreună cu sateliții lor și multe alte lucruri uimitoare.

În această tabără am avut, desigur, și bucuria de a cânta la chitară împreună cu colegile. Astfel, interpretând cu entuziasm atât piese mai puțin cunoscute, cât și piese iubite de toată lumea, am avut parte de seri memorabile în compania poeziei, a muzicii și, mai ales, a stelelor.

Teodora Topan, clasa a X-a

Maria Bălan,
profesor de
arte plastice

Galeria de artă LTSTI

Iubirea care mișcă munți și stele este tema care ne însoțește în acest număr al revistei, devenind un prilej de a privi arta elevilor noștri cu un ochi mai atent, mai interior. În esență, actul artistic este o formă de iubire: iubirea de a vedea, de a înțelege, de a contempla și de a transforma lumea într-o expresie personală. Copiii descoperă, prin desen și culoare, că adevărata creație se naște din această disponibilitate interioară. Ei învață că iubirea este răbdare, este drag, este curiozitate, este tensiunea discretă dintre ceea ce observi și ceea ce ajungi să exprimi.

În miezul creației artistice se află întotdeauna o iubire profundă, pentru figura umană, pentru natură și pentru întreaga creație văzută. Artiștii, iar prin ei elevii care învață să devină vizuali, cultivă o afecțiune calmă și lucidă pentru tot ceea ce ochiul poate cuprinde: de la felul în care lumina se odihnește pe un obiect simplu până la delicatețea unui chip sau structura subtilă a unui peisaj. Această iubire nu este doar emoție, ci devine un mod de cunoaștere. În privirea unui copil care desenează se află dorința de a înțelege: cum se formează umbra, ce structură are o floare,

Medeea Burcea, clasa a VII-a

ce tensiune există între două culori, ce poveste ascunde expresia unei fețe. Astfel, iubirea artistului pentru creația vizibilă devine un exercițiu continuu de observație și de respect pentru frumusețea lumii.

De data aceasta, Galeria LTSTI reflectă tocmai această iubire atent cultivată. Vom întâlni naturi statice realizate în creion sau în culoare, lucrări în care elevii au exersat răbdarea, ordinea, proporția și lumina. În aceste compoziții se vede limpede încercarea lor de a înțelege liniștea obiectelor, simplitatea lor, densitatea umbrelor și vibrația fiecărei nuanțe. Este iubirea de studiu, cea care se formează încet, în tăcere, prin repetiție și explorare.

Alături de acestea se află **îngeri** pictați pe hârtie sau pe lemn, uneori mai conturați, alteori mai epurați, dar mereu încărcăți de răbdare, culoare, încercări și studiu, obiectele finale vorbind despre delicatețea cu care copiii se apropie de simboluri. În aceste lucrări, culoarea devine voce, iar compoziția o formă de comunicare.

Portretele inspirate din creația unor mari artiști români, precum Nicolae Tonitza sau Nicolae Grigorescu, aduc în prim-plan

o altă formă de iubire: iubirea pentru figura umană și pentru tradiția artistică națională. Copiii au studiat proporțiile, structura chipului, expresia și felul în care lumina modelează formele. În aceste lucrări se simte o apropiere respectuoasă de valorile culturale, precum și o încercare personală de a pătrunde sensul emoției surprinse de marii maeștri.

Toate aceste lucrări – naturi statice, îngeri, portrete – și multe altele se leagă într-un ansamblu care reprezintă doar o mică parte din rodul muncii elevilor noștri. În spatele fiecărei picturi sau desen care ajunge în galerie se află numeroase încercări, schițe, eșecuri, reușite și surprize. Drumul lor artistic este mult mai amplu și mai plin decât ceea ce se vede în mod public. Ceea ce expunem acum este doar vârful vizibil al unui proces interior de formare, din care iubirea – în toate formele ei – este parte esențială.

Pregătirile pentru Târgul de Crăciun adaugă starea festivă, moment devenit

tradiție în școala noastră. Elevii creează cu bucurie și răbdare lucrări care ne amintesc peste ani de momentele petrecute împreună, aici, în sărbătoare și în studiu cu răbdare și uneori jertfă, cu bucuria Crăciunului. Fiecare lucrare destinată Târgului este expresia unei sensibilități crescânde, a dorinței de a împărtăși ceva frumos cu ceilalți și a unei înțelegeri tot mai profunde a ceea ce înseamnă să transformi materia în mesaj și să dăruiești timp și iubire, nu doar lucruri.

În cele din urmă, galeria noastră devine o mărturie a felului în care iubirea modelează privirea și gestul artistic. Iubirea pentru natură, pentru figura umană, pentru tradiție, pentru întreaga lume vizibilă, iubirea pentru studiu, pentru culoare și pentru sens. Este iubirea care crește odată cu fiecare exercițiu, care luminează fiecare descoperire și care, într-adevăr, rămâne una dintre acele forțe capabile să miște munți și stele.

Echipa proiectului

Fondator: Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

Redactor-șef: Mariana Lina

Redactori: prof. Cornelia Miron,
Preot prof. Adrian Sima

Colaboratori: prof. Eleonora Iordache, prof.
Vladimir Topan, prof. Ana Chira, prof. Cristinela
Victoria Cîrtog, prof. Lucia Crăciun, prof. Marian
Irina Bălan, prof. Cosmina Spiridon,
prof. Andreea Avram

Colaboratori externi: Ninel Ganea, prof. dr.
Daniel Ursescu, Daniel Chelaru

Art Director: Andrei Tache

Corector: Valentina Spătaru

Colaboratori elevi: Ana Gulie, Ioan Gavrilă,
Maria Panait, Ștefan Andrei Chituc, Teodora
Topan, Ana Nicolae, Maria Gutue, Mara
Argeșeanu, Medeea Popovici, Clara Ciuplea

Fotografie coperta I: Tiberiu Danciu

Copertă IV: elevi ai Liceului
Teoretic Sfinții Trei Ierarhi

Hârtie: DCM 200g, DCM 130g | Tiraj: 500 de exemplare

Tipărit: MasterPrint Super Offset

Cod ISSN 2734 - 7532 ISSN-L 2734 – 7532